

L. BRIONES

10 ÅRS KAMP

CHILEKOMMITTEN

Adress: Box 622, 101 28 Stockholm

Telefon: 08-40 53 04

Besöksadress: Barnängsgatan 23

Chilekommittén bildades som solidaritetsorganisation i december 1971. Efter militärkuppen den 11 september 1973 är Chilekommittén en del av den internationella solidaritetsrörelsen för motståndskampen i Chile. Chilekommitténs målsättning är att politiskt och materiellt stödja motståndskampen i Chile samt att sprida lärdomar om den chilenska arbetarklassens kamp före och efter militärkuppen.

Insamlade medel går oavkortat till motståndskampen inne i Chile. Chilekommitténs plattform är: BEKÄMPA IMPERIALISMEN, STÖD MOTSTÅNDET BOJKOTTA DIKTATUREN, FRIGE DE POLITISKA FÅNGARNA, STÖD DET CHILENSKA FOLKETS KAMP FÖR SOCIALISM, STÖD ARBETARRÖRELSEN I CHILE.

Insamlingar:

Pg 65 39 28—2 Chilekommitténs solidaritetsfond

Pg 88 72 33—5 Chilekommitténs kampfond. Konto för löpande verksamhet, etc.

CHILEBULLETINEN

Telefon: 08-40 53 04

Ansvarig utgivare: Sigyn Ohlsson

Redaktion: Kristina Boréus, Ingvar Enghart, Lena Gemzøe, Eva Källsäter, Sigyn Ohlsson, Iréne Pérez, Alfonso Reyes, Karin Wahlgren

Repro och sättning: Carlos Mejías

Omslag: Lucía Briones/Marianne Hjort

Pressläggning: 11 augusti 1983

Tryckeri: Tryckop, Stockholm

Prenumerationspris: 40 kr för 4 nummer framåt.

Stödprenumeration: 100 kr för 4 nummer. Betala på postgiro 50488—6, Chilebulletinen. Ange från vilket nummer prenumerationen ska börja.

Adressändringar sändes till: Chilekommittén, Box 622, 101 28 Stockholm.

Detta är SAMCA

SAMCA (Samordningen för Centralamerika)

Solidaritetshuset, Barnängsgatan 23
116 41 Stockholm - tel: 08-44 15 16.

SAMCA består av drygt 30 kommittéer (däribland Chilekommittén i Sverige) som arbetar för ett eller flera av länderna i Centralamerika.

Följande postgironummer används för SAMCA:s insamlingar:

EL SALVADOR: Pg 32 01 54—8

GUATEMALA: Pg 38 51 50—8

NICARAGUA: Pg 60 54 97—7

RADIO FARABUNDO

MARTI: Pg 39 34 30—4

COMUSAL - Informationscentrum för Centralamerika - Nyheter om El Salvador från SALPRESS: Luntmakarg 68, 113 51 Stockholm - tel: 08 - 31 55 48
Telefon- och besökstid mellan Kl 13.00 och 17.00. (Ring innan du kommer.)

RUTINMANÖVER

"USA kan inte i någon form tolerera övergången till regimer med socialistisk karaktär i Latinamerika: inte genom revolutionära brytningar av kubansk typ och inte genom demokratiska förändringar av Chiles typ..."

Kriget i Vietnam avser att visa vilket pris som måste betalas av eventuella revolutionära uppror. De chilenska erfarenheterna kommer att klargöra vilka risker befrämjarna av demokratiska omformningar löper. Allt kommer att göras för att framkalla kallbrand i Chiles situation. Vid ett lämpligt tillfälle kommer utvecklingen där att brytas. Ju högre priset pris för denna brytning, desto mera exemplarisk blir läxan..."

Så sa fredspristagaren Henry Kissinger i New York Times efter Allendes valseger i Chile 1970. Vi vet idag vilket pris det chilenska folket fått betala. 10 år av förtryck och en allt djupare misär. 100-tals politiska fångar än idag. 1 000-tals försvunna. 10 000-tals mördade. 100 000-tals som passerat fängelser och koncentrationsläger. 1 miljon chilensare i landsflykt.

Och de latinamerikanska folken har lärt sig en läxa, men inte den som Kissinger tänkt sig. Det chilenska folket bygger upp nya organisationer efter dem som juntan slagit i spillror, det har lärt sig bemästra rädslan och är åter ute på gatorna. Alltmedan regimen vittrar sönder och borgarna desperat söker ett nytt alternativ. Det nicaraguanska folket lärde sig och har nu i juli firat fyraårsjubileet av revolutionen. Folket i El Salvador har lärt sig, där kan regeringsarmén inte slå gerillan trots all den militärhjälp USA pumpar in i landet. I Guatemala liknar situationen alltmer den i El Salvador.

Och nu träder gamle Kissinger in på scenen igen. Reagan har utsett honom att leda den kommission som ska utarbeta en plan för en långsiktig lösning på Centralamerikafrågan. Det är inte bara Kissinger vi känner igen från Chile. Andra välkända ingredienser är CIA:s målmedvetna konspirationer, förljugna propagandakampanjer, ekonomiskt sabotage, ekonomisk bojkott. Och den amerikanska flottans rutinmanövrar. Det "råkade" ju vara så att amerikanska krigsfartyg befann sig utanför Chiles kust för en "rutinmanöver" just vid kuppen 1973! Samma flotta planerar nu i augusti en "rutinmanöver" utanför Nicaraguas kust. Just när läget i Centralamerika är som mest förtvivlat för USA...

För USA-imperialismen är det kanske bara en rutinmanöver att söka slå ner ett folk som kämpar för sin frihet. Men den kan stoppas... Som Jorge Handal i FDR säger: — Om vi inte kan stoppa dessa planer, om folken och den internationella solidariteten inte hejdar dessa krigshetsare, så kommer vi med beslutsamhet och energi och med vapen i hand att möta invasionstrupperna. De centralamerikanska folken kommer att segra!

Vill du arbeta inom SAMCA?

Just nu arbetar vi speciellt för:

AGEUS (El Salvador studentförbund)
Kontaktperson: Göran Holmqvist, Universitetskommittén för Centralamerika, Stockholm — tel: 08 - 62 17 97.

CONIP (Samordningen för den folkliga kyrkan (El Salvador). Kontaktperson: Gudrun Engström. Tel: 08-68 74 58.

ANDES (De salvadoranska lärarnas fackförbund)
Kontaktperson: Ewa-Marie Nilson — tel 08-44 15 16.

PPL (De lokala folkmakterna i El Salvador) Kontaktperson: Kristina Boréus
SAMCAs PPL-grupp—tel: 08 - 54 70 54,

ULTIMAS NOTICIAS DE CHILE: puedes escuchar todos los días
LLAMAR FONO 0470 - 139 88 (VÄXJÖ)

NU KOMMER KVÄLLEN

Olle Adolphsson

skrev sången i september 1973

*Nu kommer kvällen och solen går
och skuggorna är nära.
Snart tystnar sången och natten rår
och blir kanske svår att bära.*

*Så sjung mens himlen ännu är ljus
och sång kan ge ro och lisa
i våldets natt i onskapens hus,
då hjälper oss ingen visa.*

*Men ska den dödas när modet flyr
för mörker, nöd och fara,
så ska den födas när dagen gryr,
då blir åter gott att vara.*

Foto: Koen Wessing

Innehåll

2 Ledare

3 Nu kommer kvällen av Olle Adolphsson

CHILE

- 4 Leva i exil
- 6 Röster från Chile
- 7 "Bröd, arbete, rättvisa
och frihet"
- 8 Kulturen i Chile:
Problemet nå
ut genom censuren
- 9 Teatergruppen Guirola:
— Svenskarna kan lära av oss
- 10 Borgarnas dilemma

- 12 Patricia studentledare i Chile:
— Jag var bara tio år vid kup-
pen
- 14 Chile 1973 - 83:
Terrorns mönster
- 16 Chile 1973 - 83:
Fotoreportage
- 18 Vapnet mot diktaturen:
Strejk!

SOLIDARITETSARBETE

- 19 Solidaritet Vietnam - Chile -
Centralamerika:
Vad kan vi lära?
- 20 Solidaritetsarbete i Uppsala:
Försvara Nicaragua!
- 21 Radio Farabundo Martí -
Folkets röst

EL SALVADOR

- 22 Sista intervjun
- 24 Folkmaksrepresentant från
El Salvador:
Här bestämmer vi själva!
CDHES idag
- 25 Intervju med FMLN-FDR:
Reagan vill vinna tid
- 26 Från Vietnam till El Salvador:
Historien går igen!

GUATEMALA

- 28 Bönor och gevär

KULTUR

- 30 "Jag drömde att snön brann"

LEVA I EXIL

Kan man se det allmängiltiga i det privata? Kan man ta ett tvärsnitt på 10-15 år ur en enda människas liv och dra slutsatser om hur livet gestaltade sig för en hel generation? Den generation latinamerikaner som i våra dagar sett sina livskurser bryskt avledda, utåt mot exilen, mot landsflykten. Maria, som upplever sitt åttonde år i Sverige, berättar om då och nu, om livet i Chile och i Sverige, om förändringar på det politiska och det personliga planet.

Ill: Nicolás de la Cruz

"Centralt i upplevelsen av exilen är nederlagskänslan, känslan av totalt misslyckande, av rädsla. Detta delar vi med de våra som blev kvar i Chile, men jag tror att vi i exilen aldrig riktigt kommer över det, reser oss igen på det sätt som faktiskt sker i Chile. Det kanske beror på att vi känner oss avhuggna, inte får den näring ur vår omgivning som behövs för att hålla kampandan uppe. Vardags-solidariteten människor emellan finns ju där, där kampen förs, den är en styrka. Ett litet exempel från året närmast efter kuppen: att på väg till arbetet upptäcka en slogan mot diktaturen på en husvägg fick en att känna att många andra tänkte som man själv. Och på skolan där jag arbetade kunde de omöjligt få eleverna att sjunga ut den påbjudna nationalsången högt och klart, de mumlade fram den så lågt som möjligt. Ett mummel från 2 000 elever var en egendomlig och upplyftande upplevelse, det hade inte gått att tvinga dem heller, de var för många!

Politiskt uppvaknande

I Chile är det en hög grad av utslagning från skolsystemet. Ungdomar från arbetarklassen fortsätter sällan till högre studier. Det är helt klart att mitt politiska uppvaknande härrör ur mina upplevelser som lärare. En tidig erfarenhet från en flickskola i Santiago, med elever ur medelklassen, fick mig att känna mig som "den kultiverade slaven" i antikens Grekland, betald för att bibringa flickor-

na den bildning som deras samhällsställning krävde. Men som lärare på en yrkesskola på gymnasienivå i Arica, dit vi flyttade 1971, upptäckte jag den sociala meningen med mitt yrke. Mina år på den skolan, som utbildade bl a bilmekaniker, svarvare, fräsare, elektriker, var en av de mest betydelsefulla upplevelserna i mitt liv.

Jag upptäckte att tonåringar hungrar efter kunskap (kanske inte alltid den formella), att de är generösa, totalt. Mina elevers föräldrar var proletärer, som ville ge sina barn en utbildning, de var politiskt medvetna. Barnen hade också denna starka politiska medvetenhet, de var oerhört duktiga, hade en enorm kampanda. Under en resa i Nicaragua förra året kände jag igen samma glöd hos ungdomen där som mina elever i Arica hade, denna törst efter kunskap, och efter att få använda den.

Erfarenheterna från skolan i Arica betydde för mig ett klart politiskt ställningstagande. Jag hade fått en direkt kontakt med den arbetande klassen, en kontakt som innebar ett fullständigt förtroende för dem, för deras bedömningar, och ett misstroende för de alltför intellektuella inom vänstern.

Kuppens kaos

Kuppen. Det är svårt att beskriva denna känsla av att inte fatta någonting, av att världen blivit sinnessjuk, som vi levde i tiden efter kuppen. Precis som ni här i Sverige skulle göra, hade vi

skrattat åt och avfärdat dem som förutspått den terror som kom att utlösas över oss alla. Det var som om livet dittills varit ett tunt skal, som nu brast och krossades mot verkligheten. På min skola hade vi tur trots allt. Jag fick fortsätta där till mitten av 1974. Däremot blev jag nästan genast avskedad från universitetet, där jag också undervisat, de lät mig inte ens avsluta arbetet med att sätta terminsbetyg på mina elever.

Under den här tiden, fram till årsskiftet 75-76, då vi lyckades ta oss ut ur Chile, blev livet allt svårare för oss. Min man satt fängslad två gånger, och en period var han försvunnen. Vi tvingades flytta till Santiago, där jag och barnen bodde hos mina släktingar. Jag fick ett vikariat i en skola där jag tidigare varit elev, men sedan var det stopp. Ingen ville anställa mig, jag var för "misstänkt". Vi levde i ständig risk att bli fast. Genom olika kontakter fick vi så visa till Sverige. Här bosatte vi oss i Upplands-Väsby, delvis tack vare Chilekommitténs lokalkommitté här, som hade arbetat för min man då han satt fängslad.

Som de flesta andra latinamerikanska flyktingar fick både jag och min man jobba som städare de första åren. Jag kunde så småningom börja arbeta som

hemspråkstränare, och 1979 var jag med om att starta den första spanskspråkiga daghemsavdelningen i kommunen.

Alla människor lika?

När vi kom till Sverige visste vi inget mera än att vi läst en bok av Selma Lagerlöf, och det Sverige hon beskriver är ju inte precis dagens samhälle. Min utgångspunkt var att alla människor är lika — en filosofisk utgångspunkt som jag kom att behöva stödja mig på många gånger då verkligheten föreföll motsäga tesen. Den var i alla fall viktig därför att jag från början försökte ta reda på hur Sverige, svenskarna är, hur skolan fungerar för att kunna prata med mina barn osv.

Varje människa måste tillhöra ett socialt sammanhang, och för oss chilenser är det svenska samhället en del av det sammanhanget. Det kunde vi inte strunta i. Därför var vi med och grundade Chilenska föreningen i Upplands-Väsby. Vi kände att det var viktigt att lära barnen uppskatta den egna kulturen, utan att se ned på den svenska, att inte låta de två kulturerna kollidera. Samma princip som på daghemmet där jag arbetar: att respektera barnens båda världar.

Hat eller assimilation?

Många flyktingars svårigheter att finna sig tillrätta här går nog tillbaka på den första tidens absoluta övertygelse — som de flesta av oss hade — att exilen skulle vara 6 månader på sin höjd. Efter ett par år måste man se verkligheten i vitögat, och då uppstår mycket ofta en av två olika ytterlighetsreaktioner: antingen tar man helt avstånd från allt svenskt och lever avhängig möjligheten att återvända, eller det motsatta, man glömmer problemen i Chile, börjar assimileras, förfaller åt konsumtionssamhället. Jag tycker att vi försökt undvika båda fällorna. Man kan det om man tar konsekvenserna av vetskapen att vi är politiska flyktingar, inte chilenser på tillfälligt besök i Sverige, inte heller arbetskraftsinvandring. Detta innebär att bevara en politisk medvetenhet, ett sätt att analysera omvärlden i politiska termer när det gäller att överleva i en ny och svårförståelig omvärld. Det är klart att det inte alltid är lätt, i praktiken. När jag först kom hit trodde jag att alla svenskar var lika. Nu vet jag att det finns sociala och kulturella skillnader. Det svenska samhället är ett komplext samhälle, med inneboende motsättningar. Jag ser också att den sociala kamp som förs här är annorlunda än i mitt land men den existerar, t.ex. genom hyresgästkommittéer, fredsrorelsen, kärnkraftsmotstånd.

Skillnaderna djupare

Det svåra är när man inser att skillnaderna människor emellan kanske går djupare än man från början trodde. Ett par leenden, några förklaringar räcker inte alltid för att bli förstådd. Samma händelse kanske resulterar i två

helt olika upplevelser. Ett litet exempel: en förälder på mitt daghem kanske har en diskussion med mig, vi har olika åsikter, blir högljudda, men det är inget problem. Vi klarar av, och klarar ut det, men den svenska personalen blir förskräckt, tror att det är bråk. Svensken försöker alltid undvika diskussioner och konflikter. För mig är det tvärtom, jag misstror en person som inte säger vad han tycker. Det är väl det som kallas kulturella skillnader. Kanske den äldre generationen i Sverige har lättare att förstå det som händer i våra länder,

*"Alla svenskar
är social-
demokrater"*

eftersom deras erfarenheter mera liknar våra. Tex. att bli arbetslös i Chile är en överlevnadskris, en katastrof, här är det ett psykologiskt problem för individen. Jag tror att den som upplevt materiell nöd blir mänskligare, flexiblare på något sätt.

"Folkhemmet"

Ibland säger vi att "alla svenska är socialdemokrater". Alla delar en upplevelse av grundtrygghet, av att detta samhälle kommer att vara för evigt, och att det är ganska gott. Oberoende av om svensken är moderat eller kommunist är det svårt för honom att acceptera en kritik av det svenska systemet. Den som upplevt kuppen i Chile vet att inget system är så stabilt att det varar för evigt bara för att man önskar det. Vi vet att trosuppfattningar, åsikter kan trampas ned, raderas på ett ögonblick. Den upplevelsen märker en djupt. Detta gör tex. att det ibland är svårt för oss att förstå skillnaden mellan olika politiska partier i Sverige. Så många års socialdemokratisk regim har bidragit till att dölja de sociala motsättningarna, de klasskillnader som trots allt finns.

Det går inte heller att jämföra den svenska erfarenheten med den demokratiska processen under den treåriga Allenderegimen. Alla viktiga poster i administrationen innehades av kristdemokrater. I min skola tex. hade vi lagenlig rätt till daghem för lärarnas barn. Men vi fick kämpa för att få det, ockupera en lokal, gå till pressen. Det fanns alltid en direkt fiende. Allenderegimen hade ju bara den verkställande makten, inte den juridiska eller den militära, och det räckte inte som vi vet. Vi latinamerikaner vet, att den snälla polisen som dirigerar trafiken, i morgon kan vara din bödel.

Barnen

Vad gäller de latinamerikanska barnens situation här i Sverige är det positivt att de inte behöver förstålla sig, sätta

på sig olika masker, för att överleva som barnen i det hårda livet i slummen gör. De får vara sig själva. Men det är också en mycket skyddad värld, som dåligt förbereder dem för att återvända. Speciellt grundskolans låga krav gör dem en björntjänst, de får inte utveckla sin intellektuella kapacitet. Vi har svårt att motivera våra egna barn att studera, de ser inte vitsen med det, i det här samhället. De tenderar att undvika allt svårt, och absorberas lätt av konsumtionssamhället. Det är inte lätt att veta vad man ska göra som förälder. Vi försöker tala om för barnen att i Chile, i Latinamerika, behövs folk understryka den sociala betydelsen av att ha ett yrke: det är inte för att tjäna mycket pengar och tillhöra en socialklass med hög status, utan för att göra nytta i samhället. Våra barn är i alla fall intresserade av vad som händer i Latinamerika, och säger att de vill åka tillbaka till Chile någon dag, självmant.

Vad gäller tonåringarna är jag orolig för att de ska bilda marginella grupper i samhället, man ser redan tendenser till det.

Partiernas misstag

På frågan om möjligheterna för politiskt arbete i exilen tror jag att inte ens de politiska partierna själva har det klart för sig. Jag tror att vi flyktingar måste vara en eftertrupp till kampen i våra hemländer, sprida idéer om kampen, arbeta i solidaritetsarbete tillsammans med svenskarna. Tyvärr tror jag inte det har blivit så. De chilenska partierna i exil har begått många misstag. De drog snarare kortsiktig nytta av de svenska organisationerna istället för att

*"Exilpartierna
har begått
stora misstag"*

samarbeta i en frontorganisation. Jag tror tex. att vi förlorade de svenska ungdomarna i Chilekommittén. När vi först kom hit fanns där många, de var intresserade, ville utträtta mycket. Vad gjorde vi för att behålla dem? Våra partiorganisationer brydde sig inte heller om de sinas sociala verklighet här. Barnen tex. tror jag blivit mera lidande på sina föräldrars politiska aktiviteter här än i Chile, aktiviteter som ibland blev till självändamål, möten som ingens ledde. Sådana här saker är säkert orsak till massflykten från de chilenska politiska partierna i exilen.

För mig har det känts meningsfullt att arbeta med Chilenska föreningen i Upplands-Väsby. Där är vi människor från olika partier, som arbetar med projekt i Chile. Ibland samarbetar vi med Chilekommittén. Som jag sa tidigare sysslar vi också mycket med

RÖSTER FRÅN CHILE

Chilebulletinen har fått en samling intervjuer gjorda nu i maj i Chile i Concepción-området. Intervjuer med "vanligt" folk, om hur de kommer ihåg statskuppen -73 och hur de ser på de tio åren av diktatur, vad det inneburit för deras liv. Vi återger här utdrag ur några av dem. Översättning och bearbetning: Sigyn Ohlsson

"Först nu vågar vi öppna munnen"

Luis Badilla, ordförande i fackförening nr 5 i statliga kolbolaget (ENACAR).

Hur upplevde du kuppen -73 och vad har dessa tio år av diktatur inneburit för dig?

— Jag var ung då, men redan gift. Och... jag blev förskräckt. Jag förstod inte vad det var som hände.

Aldrig hade jag upplevt något liknande... Kanske var det så här ett inbördeskrig var? Nej, en statskupp är inget inbördeskrig, utan då tar de bara folk, folk som inte gjort sig skyldiga till något... Bara för att de velat få ett bättre liv, eller hur?, mer fritt, mer mänskligt. Bara för det utsätts de för repressionen.

Jag upplevde kuppen här i Coronel. Den blev rätt häftig här. Marinens fartyg låg här i viken. De hade till och med en ubåt. Det hade jag aldrig sett någon förr. Och vad mycket militärer det var överallt. Allt detta blev en svår

chock för mig. De skrämde mig. Ingen skulle vilja återuppleva det, ingen... Och det vill jag bara säga att jag grubblade länge och väl innan jag fick tillräckligt med mod för att ställa upp som facklig ledare, efter allt vad jag upplevt...

Det är först nu som arbetarna vågar öppna munnen. De talar på stormötena. De talar och de talar bra. De säger vad de tänker och känner, även om de inte blivit kvitt rädslan. Men man måste vara mycket försiktig. Som arbetare har jag under denna tid känt mig som ett barn, med diktaturen som mina stränga föräldrar. Alltid beredd att straffa mig om jag begär något utöver det den vill ge mig.

Arbetarna har aldrig fått något till skänks. Allt de har, har de själva fått begära och kräva. Och då har de alltid varit enade. Idag saknar vi den enheten.

Det är hög tid att arbetarna börjar tala. ■

"Magen gör oss medvetna"

Akademiker, 25 år, gift, kvinna

Vad har dessa tio år betytt för den chilenska kvinnan?

— Jag var mycket aktiv under UP-perioden. Jag var med och arbetade i en politisk grupp. Så jag lärde känna kvinnornas politiska arbete, de mest medvetna. Många av dem var mycket målmedvetna, men i regel deltog kvinnorna mer av känslomässiga skäl. Männens attytid under den tiden var machistisk (manschauvinistisk). Kvinnan skulle sköta hemmet, mannen det politiska arbetet.

Nåväl, efter kuppen och under en sådan diktatur som vi fått uppleva tror jag kvinnan ändrat inställning. Jag tror magen, hungern, fått dem att bli medvetna och börja blanda sig i saker och ting.

Jag anser att kvinnan har en viktig roll att spela i kampen för frigörelse från detta system. Jag tror att vi kommer att spela en viktig och till och med avgörande roll. Utan kvinnans medverkan kommer vi ingen vart. Inte för jag är feminist. Men det är vad jag sett genom mitt politiska arbete. Att kvinnorna är aktiva inom de folkliga organisationerna är ett enormt framsteg. Vi är starka nog att ta på oss betydelsefulla uppgifter i kampen. ■

► forts. från sidan 5

barn- och ungdomsverksamhet.

Jag har försökt fundera på vad som varit min värsta, respektive bästa, erfarenhet i Sverige. Värst var nog polisförhöret strax efter ankomsten. Polisen som förhörde mig bombarderade mig under fyra timmar med insinuationer och frågor om mina politiska aktiviteter, trots att jag formellt ej begärt politisk asyl, utan återförening med min man, som fått sina papper klara snabbt, och utan förhör.

Kvinnokampen

Min bästa erfarenhet av Sverige? Det är kvinnorörelsen. Jag har inte själv deltagit aktivt, men har lärt mig en hel del om "machismos", manschauvinismens natur. Det är inte främst en fråga om vem som diskar, utan att kvinnan får en jämbördig roll på alla områden att hennes duglighet erkänns. Kvinnokampen i ett utvecklat land som Sverige befinner sig på en nivå där kampen för brödfödan är överstämmande. Jämför med kvinnans situation i Nicaragua, El Salvador och alla andra länder i Latinamerika. Där kämpar hon för att hennes sociala grupp ska överleva. Det är en helt annan sak än den kamp hon ut-

kämpar här, för att uppnå verklig jämlikhet.

Jag tror att det är svårt för den latinamerikanska kvinnan att kämpa på bägge fronterna samtidigt, även om det skulle behövas. Erfarenheterna från Sverige har också fått mig att se hur förtryckt av de sociala konventionerna kvinnan är i Chile. En ensam kvinna är ingenting värd, har svårt att leva självständigt. Det fick jag bittert erfara då min man satt fängslad.

Upplevelser av förändrade mans- och kvinnoroller ligger nog bakom många av skilsmässorna bland mina landsmän. Det är inte lätt att hitta nya roller när de gamla förkastats. Misstaget folk har gjort är att vända konflikterna inåt, in i familjen, tro att de tröttnat på varandra, istället för att inse att det är fråga om ett generellt fenomen. Den dag vi återvänder till Chile tror jag att denna insikt, dessa erfarenheter, kan bli ett positivt bidrag från oss. Jag skulle vilja initiera debatter om könsroller, om familjens roll, i boendekommittéer och liknande forum. Konfrontationen mellan gamla och nya idéer kommer att innebära en kris — men en positiv kris!

KARIN WAHLGREN

KRÄMARPOLITIK (S)

IDB, Interamerikanska utvecklingsbanken, utgör ett direkt stöd för våldsregimerna i Latinamerika. Detta höll SAP med om tills man tog över regerandet. Då gjorde man en kovändning.

31 maj debatterades IDB i riksdagen:

"Vi har aldrig förnekat att medlemskapet ger ökade möjligheter för svensk exportindustri på Latinamerika."

Lennart Pettersson (S)

"Det är därför med tillfredsställelse vi moderater konstaterar att den fd utredningsledamoten och numera utrikeshandelsministern föreslagit ett anslag om 38 milj till IDB."

Per Wersterberg (M)

"Bröd, arbete, rättvisa och frihet"...

Vi närmar oss Santiago de Chile. Hela planet är fyllt av människor med förväntningar: Hemvändande chilensare, ungdomar, vuxna, barn som återvänder med stor nyfikenhet och spänning för att lära känna sina föräldrars land, vuxna, som levt utomlands i många år, köpmän med sina förhoppningar, diplomater, allt i en otrolig blandning.

När planet tar mark i Santiago kunde man tro att man kommer till världens paradys. En upplevelse utan like. Värmen, solen och landskapet överväldigar — men alltför snabbt möts man av verkligheten. Bärare och taxichaufförer sliter i folk för att få ihop sin dagsinkomst och klara försörjningen. Kont-rasten — det rika och det fattiga Chile gör sig snabbt gällande. Det chilenska folket är utsuget, utarbetat, under-närt, uttröttat, utslittet. Man tror att människorna är resignerade, men ack vilken kamp de för för att överleva.

NÄR SOM HELST...

Det ligger missnöje, ja, till och med protest i luften. För alla som kämpar för sin tillvaro verkar det som om droppen när som helst kan få bägaren att rinna över.

En halv miljon av Chiles tio miljoner invånare är sysselsatta i beredskapsarbeten med s k minimilöner. En miljon är helt arbetslösa. I s k minimiarbete (PEM) är cirka 370 000 personer inskrivna. Dessa arbeten är avsedda för arbetare som inte har någon "kvalificerad" yrkesutbildning. Det är dessa arbetare som man i dagens Chile ser bevattna Santiagos flotta parkanläggningar, sopa gatorna i de supermoderna europeiskinspirerade köpcentran, som för övrigt även byggt upp de nya, flotta gågatorna och flanörstråken i Santiagos innerstad, där de ännu köpstarka och turisterna kan njuta.

SLIPPER UN DAN

Privata företagare, som har avskedat sina arbetare, återanställer temporärt arbetare på dessa program för beredskapsarbeten. På detta sätt slipper företagarna lönekostnader. Staten betalar alltså löner, dessutom får kapitalisten ett statligt stöd för varje arbetare som anställs. Stödet är i dag 2 000 pesos, lika mycket som arbetaren får i lön för att försörja hela sin familj.

1982 införde Pinochetregimen ett nytt program för de arbetslösa POJH,

De som är anställda i beredskapsarbeten väntar sen klockan 9 (klockan är 13) på att få ut sin fjortondagarslön — 84 kronor. Foto: Irene Löfgren

ett program för familjeförsörjare. 131 tusen personer är inskrivna, och det är avsett för arbetare med någon form av yrkesutbildning t ex byggnadsarbetare, målare och även byggmästare. Lönen är 4 000 pesos (336 kr i mån).

MYSTERIUM

Lönerna för beredskapsarbeten (2 000 pesos resp 4 000 pesos = 168 resp 336 kr) betalas två gånger i månaden.

En familj på tre personer har alltså 56 resp 112 kronor vardera att leva på i månaden!!! Det är vanligt att en familj i Chile består av 5 personer. Hur en familj överlever i dagens Chile är säkert för vem som helst ett mysterium. Det handlar faktiskt dessutom endast om att överleva för den allra största delen av befolkningen.

SKYLLER PÅ INFLATION

Om vi ser lite på hur det chilenska folket tvingas att leva, så skyller regeringen på inflationen i första hand. Officiellt är den 40%. De oppositionella vid universitetet hävdar däremot att brödet har stigit 60%, te 85%, vatten 105%, fotogen 87%.

Det sista är väldigt viktigt för de flesta människor bl a för att värma upp husen och tända spisarna. Vidare steg kyckling med 60%, socker 24%, ägg 51% och busstaxor med 94%.

VATTEN OCH BRÖD

I en familj på 4 personer, som har en inkomst på nyss nämnda 336 kronor i månaden och äter 1 kilo bröd om dagen, betyder det att 46% av inkomsten går åt till detta. Familjen dricker te till brödet och om man använder socker betyder denna överlevnadsdiet 56% av

inkomsten. Om vi dessutom räknar in kostnaden för vatten och fotogen, som går åt för att laga till te, så används 2/3 av inkomsten till denna s k överlevnadsdiet. De flesta arbetare tvingas att gå till fots fram och tillbaka till sina jobb som en följd av lönerna och priserna. 15 resp 30% av lönen skulle annars gå åt i resor. För att tillfredsställa transportarbetarna efter den nationella protestdagen 12 juli tillämpas nu en fri prissättning.

DESPERATION

Det är självklart att med dessa svältlöner kan man inte betala vatten och el. I 300 bostadsområden i Santiago är elektriciteten bruten. Hundratusentals familjer i Santiago är utan dricksvatten. 140 000 nya s k folkliga enfamiljshus i Santiago står tomma. Det är vanligt att 6-7 familjer delar ett hus. I ett rum på 3x3 meter trängs sex personer och tre, fyra delar en säng. Ockupationen av tomtmark eller bostäder är resultat av folks desperation.

Det är viktigt att framhålla att priserna i Chile är internationella dvs priserna är desamma i Chile och i Sverige.

Det som är markant och som man blir varse bara man går på en gata i centrum i någon av de större städerna, är den ökade misär som folk lever i. De ambulerande gatuförsäljarna har vuxit mångfalt i antal och det grymma är att poliserna jagar dem.

Jag vill sluta med ett ord från en kvinna i en buss. När poliserna med våld förde bort en gatuförsäljare, reste hon sig i bussen och skrek: "I detta ruttna land förbjuder dom oss till och med att arbeta!"

IRENE LÖFGREN

Kulturen i Chile

Problemet nå ut genom censuren

Coplas, tonadas, cuecas, estribillos — för en tid sedan hade vi anledning att sortera upp de begreppen, då några chilenska folkmusiker besökte Sverige och gav prov på den engagerade sång och musik som är uttryck för och något av livsluft-en för motståndet mot diktaturen. Motiven för sångerna hämtar de från gruvorna, lantarbetarnas hårda liv och Maupuche-folkets kamp för sin jord och rätt till egen kultur.

Vi bad Quiko och Pepe berätta lite om musikens och särskilt den folkliga artistens villkor i Chile i dag.

— Musikmarknaden behärskas naturligtvis av de stora kommersiella, multinationella skivbolagen, säger Quiko. Det är pop och discomusik via TV och radio, men bara i engelsk-amerikansk tappning, någon översättning av texter förekommer inte — som väl är kanske- och det finns överhuvudtaget inget nyskapande av chilenska popmusiker. I Sverige har jag hört att det to m finns progressiv pop, det är en omöjlighet i Chile. De som utövar och dansar disco är medelklass eller överklass-ungdom som har sina egna diskolokaler. Men också "ungdomssekretariatet" (en slags regimens ungdomsgårdar) som drivs av medlemmar i Patria y Libertad (fascister) prånglar ut den här eskapistiska, amerikanska musiken i poblaciones (arbetarkvarteren).

Vi har fina nyskapande trubadurer som Eduardo Peralta och Pancho Cau-camdn. De är arvtagare till "el canto nuevo" och "la nueva trova" (Cuba). Men sen finns det naturligtvis anpassliga smörsångare som till exempel Pollo Fuentes som bara sjunger schlagern.

Har folklören någon roll i Chile i dag?

— Ajo, den odlas, men myndigheterna ser till att det som framförs är absolut harmlöst. Man gräver upp gamla sångare och musiker från tjugotalet som spelas i radio, där till och med Violeta Parra står högt på listan. Men vad som spelas är ganska utslätat. Hennes sånger med traditionellt innehåll spelas ideligen i radio, de mer samhällskritiska sällas bort. På det här viset dödar man Violeta för andra gången.

Finns det numera några musikgrupper i stil med Quilapayún, Inti Illimani och Illapu?

"Jag sjunger inte för att sjunga eller för att jag har vacker röst."

(Victor Jara)

— Viss det finns nya sådana grupper: Congreso, Hortiga t ex. Det finns även bondesånggrupper, som Altud, Trayén och "De graneros". Men skulle några ursprungligen bra och nyskapande folklorensambler bli alltför populära, så försöker den officiella apparaten att köpa upp dem med förmånliga kontrakt och sålunda oskadliggöra dem. Så gjorde ungdomssekretariatet med tolvmannagruppen Huentelauquén.

Hur klarar sig då den folkliga, genuint engagerade musiken i det här läget?

Pepe: Det saknas inte publikintresse. Problemet är att kunna nå ut genom all censuren. Tänk dig att när du vill ordna ett offentlig framträdande, så måste du först ha ett allmänt tillstånd av inrikesministeriets kulturavdelning. Sedan skall du ha tillstånd från provinsens militärintendent att få använda en viss lokal. Det är inte säkert att du får. Därefter skall karabinjärerna på orten underrättas i god tid. De ska ha en lista på alla medverkande — alla data — och kopior av librettot (sångtexter). Ibland begriper de ironien i texterna och då stoppas det hela, men får man tillstånd så placeras ändå ofta en fullastad polisbuss framför ingången till lokalen vid det aktuella tillfället, och några snutar sitter inne i salen. Det är då kanske inte så underligt om en del av den tilltänkta publiken vänder vid dörren... Sedan kan det stå i tidningen dagen efter att "framträdandet inställdes i brist på publik".

Som folkets musiker är ni alltså hårt bevakade, var kan ni då sjunga och hur kan ni överhuvudtaget överleva som kulturella motståndsmän?

— Oftast får vi medverka vid möten som anordnas av folkliga organisationer som CODEPU eller vid fackförenings- och studentmöten. Sedan finns det åtminstone i Santiago några speciella musikcaféer där folkartister engageras, Café del Cerro, Casa Kamarundi och Centro Cultural Mapocho.

Ja, ekonomin är ju ett evigt bekymmer, men fortfarande existerar vi efter fem års turnering.

Självklart finns det också en rent "underjordisk" musikkultur. En mer partibunden, agiterande sång som framförs vid hemliga eller slutna möten, mera som pamfletter.

På ett sätt kan man säga att regimen behöver oss engagerade folkartister för om diktaturen skulle göra sig av med oss, så skulle folk inte ha en enda möjlighet att andas ut, det skulle bli ett spontant uppror, en explosion...

Hur behandlas ni av skivbolagen?

— Mycket försiktigt. Av hundra nummer kanske de vågar ta fem styck-en. De är självcensurerande, för att slippa "la mano dura" (säkerhetstjänstens ingripande). De ser det hela bara ur affärssynpunkt.

Och radiostationerna då, spelar de er musik?

— Där är vi portförbjudna, eller kommer man med tusen undanflykter. Många är svartlistade i radio och TV.

När vi skiljs från våra sjungande kamrater förstår vi att den folkliga kulturen har en oerhört viktig plats inom motståndsrörelsen i Chile.

INGVAR ENGHART

Teatergruppen Guirola:

-Svenskarna kan lära av oss

På en turné i Europa kom meddelandet att de söktes av militären i Chile. De kunde inte längre återvända.

I AMS-byn i Alvesta förbereder sig teatergruppen Guirola nu på att möta den svenska verkligheten, en verklighet som i mångt och mycket skiljer sig från Chiles och de kåkförstäder utanför Santiago de kommer ifrån. Men samtidigt har de båda länderna vissa gemensamma drag. De sociala motsättningarna, ungdomsproblemen, arbetslöshet och individualisering existerar även här, menar de på.

Här berättar de själva om sitt arbete och sina erfarenheter.

— Den livssyn och den teater som vi representerar har mycket att ge även åt svenskarna, säger en av medlemmarna. Politiskt och socialt förtryck existerar även här, fast med suddigare konturer och på en lägre nivå. Mycket mer konkreta former i Chile än här. Ta till exempel ungdomen. Det är de som är mest utsatta i samhället. Det är en verklighet både i Sverige och i Chile.

11 ÅRS EXISTENS

Gruppen Guirola bildades redan 1972 under UP (Folkfronts-regeringen), fortsätter hon. Vi var en mycket ung grupp, i mellersta tonåren. Vårt behov att uttrycka oss, att ge ut lopp för UP-periodens sociala och politiska dynamik, utgjorde fröet till gruppen. Med detta arbetade många av de grupper som bildades under den här tiden. Våra artistiska aktiviteter hade redan då ett socialistiskt innehåll. Vi kom alla från fattiga bostadsområden — "poblaciones". Vår sociala miljö var arbetarnas och de fattigas miljö. Därför hade vi redan som mycket unga tagit ett politiskt ställningstagande, inte till något konkret parti, utan det handlade främst om att visa klasstillhörighet.

KUPPEN LEDDE TILL INRE KRIS OCH MOGNAD

Vi var mycket unga, men visste redan tidigt vad vi ville med vår teater. Naturligtvis så har vår teater ständigt fått nya uttrycksformer, men grundinnehållet har alltid varit detsamma. Flera i gruppen föll efter kuppen bort p g a en naturlig inre kris, en kris som skakade alla mer eller mindre radikala organisationer. Många av medlemmarna hade avslutat sina studier och var tvungna att börja arbeta för uppehållet. Andra orkade inte med pressen och den naturliga rädslan för militärmakten. För de flesta sammanföll dessa två faktorer. Samtidigt innebar det en reningsprocess för oss. Våra aktiviteter hade redan innan ett politiskt innehåll för socialism, men efter kuppen konkretiserades detta även individuellt. Detta reflekterades i våra pjäser. En social och politisk pjäs om demokratisk kamp, mänskliga rättigheter, sociala orättvisor etc var mycket riskfyllt att genomföra.

ÖVERVINNA RÄDSLAN

Efter kuppen gällde det också att komma över chocken, rädslan för förföljelse, förtryck, fängslande och tortyr. Utan en politisk övertygelse hade det inte gått, men vi klarade oss över den viktiga muren. Nästa problem var hur vi skulle nå ut till människorna i arbetarområdena, ett problem som alla seriösa kulturgrupper konfronterades med. Vi sökte ständigt nya former, vilket innebar ett berikande av vår teater. Vi använde oss av pantomin-

teater, dockteater, pajaskonster, barn-teater mm. Vi spelade i kvarterslokaler, på gatan, på pastorsexpeditioner, ja, överallt, eftersom vi insåg att man måste söka sig till arbetarna och ungdomarna och inte tvärtom.

BARNEN OCH UNGDOMEN — FRAMTIDENS HOPP

Barnteaterns har varit en mycket positiv erfarenhet. Likaså ungdomsarbetet. De har ännu inte de fördomar och begränsningar som de äldre har p g a samhällstrycket och de sociala förväntningarna. Därför har vårt arbete ofta och mycket riktats till dom för att få dom att delta, att agera, att ta initiativ.

Vårt budskap är politiskt, dvs en naturlig reflex av verkligheten omkring oss och teatern är vårt språk, vårt uttryckssätt. Samtidigt vill vi tillsammans med alla de andra, skapa reaktion och självkänsla hos de förtryckta. Det är folket som till sist måste agera, arbetarna, ungdomarna, kvinnorna. Det är dom som har huvudrollen i samhället.

KAMP ÖVER GRÄNSERNA

Vår teater har alltid strävat efter att återspegla och aktivera situationen omkring oss, berättar hon vidare. Här i Sverige är vår verklighet delvis en annan, vilket också kommer att visa sig i vårt arbete. Hur vårt arbete i framtiden kommer att utveckla sig vet vi inte. Det enda vi vet är att kampen existerar överallt. Hungern i Chile är samma hunger som i alla andra länder. Förtrycket i Chile är inte något isolerat fenomen. Vi är bara några få individer som kämpar för fred, rättvisa, demokrati och frihet. Vi tänker ta kontakt med alla typer av organisationer, och individer som är beredda att kämpa för en bättre värld.

ANNA SVENSSON

Borgarnas dilemma

Chile har drabbats katastrofalt av militärens ledning av landet. Pinochet-diktaturen finner ingen som helst utväg, utan försöker bara, likt regimer som Duartes i El Salvador eller Somozas före revolutionen i Nicaragua att överleva. I Chile är 83 procent av befolkningen emot regeringens politik. Men så länge som IMF och Reagan stöder diktaturen kommer den att ha möjligheter att överleva.

Det som hänt den sista tiden är, förutom det kraftiga uppsvinget inom massrörelsen och den fackliga rörelsen, (bildandet av CNT och de massiva protestdagarna) huvudsakligen att Pinochets borgerliga stöd har spruckit och att till och med viktiga delar av vad som utgjorde hans tidigare stöd har övergått till oppositionen.

I vad består då oppositionen, hurdan är dess karaktär, målsättning, och vilka ingår i den?

Det borgerliga missnöjet är uttryck för den katastrofala bankrutt som Pinochets ekonomiska politik står inför. Chiles BNP föll mer än 14% under 1982 jämfört med 1981 och man beräknar vidare att under 1983 kommer den att falla ytterligare 4%. Utlandsskulderna har ökat till 17 miljarder dollar, vilket gör att proportionellt sett är Chile det mest skuldsatta landet i världen. 3 900 viktiga företag har stängt under Pinochetregimen och arbetslöshetssiffrorna är ohållbara.

POLITISKA...

Det är denna verklighet och borgarnas missnöje som har tvingat fram aktioner för att försöka få till stånd ändringar i regeringens politik. Å andra sidan har vi de politiska krafter som protesterar mot regimen sociala och arbetsmarknadspolitiska lagstiftning, mot inskränkningarna i de mänskliga och demokratiska fri och rättigheterna och som ställer krav på att de politiska fångarna befrias och kräver att de chilensare som lever i exil ska få återvända och så vidare.

... OCH FACKLIGA KRAV

För det tredje har vi den fackliga rörelsen som vid olika tillfällen har ställt krav på regeringen, som står i rak motsättning till regeringens politik. Till exempel CNS, FUT, UDT och nuvarande CNT och dess krav på 45%-ig lönehöjning, deras krav på rätten till kollektivförhandlingar, rätten att återvända för exil-chilensare och kravet på

en ny regering. Det är i denna politiseringsprocess som den fackliga och en viktig del av den borgerliga oppositionen, har kommit överens att resa kravet på en konstituerande församling.

BORGARNA UTE EFTER LEDARSKAP

Den borgerliga oppositionen är splittrad och utan ledarskap. Allting pekar på att de kommer att göra allt som är möjligt för att försöka uppnå en stark ställning i den fackliga rörelsen, vars mobiliseringar de just nu leder. Gustavo Leigh, fd medlem i Pinochetjuntan (tills juli 1978), har gått över till oppositionen och står mycket nära det kristdemokratiska partiet. Hans opposition förespråkar en förändring av regeringen och möjligheten för de civila att ta ansvar i de nuvarande krisen. Leigh, känd för sin fascistiska grundinställning, har arbetat hårt för att uppnå ledarskapet för den fackliga rörelsen. I sin demagogiska politik har han ställt sig bakom alla krav från CNT.

"Situationen i landet är så usel — politiskt, socialt och moraliskt så att jag har känt en maning att ställa mig bakom Arbetarnas Nationella Kommando (CNT)"... "Och det gör jag eftersom jag har ett stort ansvar i denna regerings bildande..."

"Jag har inte ändrat min syn angående vad kommunismen betyder för vilken nation som helst..."

AVDAMMAD MILITÄR

Leigh har med detta utspel fått ett viktigt stöd bland jordbrukarna under ledning av Carlos Podlech och bland transportarbetarna under ledning av Quinteros. Det finns ytterligare en militär, som borgarna försöker damma av och det är Roberto Viaux, känd för sina misslyckade kupp försök. Viaux var den militär som försökte genomföra en statskupp under Freis regering och som sedan försökte förhindra att Allende tog över regeringen. Viaux genomförde ett terroristattentat som ledde till att dåvarande arméchefen René Schneider mördades.

Dessa militära krafter har en mycket stark social bas i handelsförbundet som Rafael Cumsille leder. Deras syfte är inte att avskaffa systemet i sin helhet, utan att försöka anpassa systemet för att nå ett brett civilt stöd bland borgerliga och småborgerliga krafter och partier. Därför försöker de att föra fram Jorge Alessandri som en hedersfigur för borgarna och placera hela processen bakom hans konstitutionsförslag för att lösa krisen i Chile.

Det som enar handelsförbundet, transportarbetarna och jordbrukarna är

hur de ska förhandla om sina skulder i framtiden. Pinochet vill förhandla om 30% av skulderna, annars spricker hans kompromiss med IMF. Medan de ovan nämnda sektorerna vill förhandla om hela 100% av skulderna annars har de ingen möjlighet att överleva. Men Pinochet kan inte förhandla under dessa förutsättningar, med 134 000 företagsägare, för att nå det mål som han ställt upp med IMF angående utlandsskulder i förhandlingarna: nämligen att Chile skulle uppnå ett överskott i handelsbalansen på 600 miljoner dollars, samtidigt som han redan blivit tvungen att sänka målet till 200 miljoner dollars och försöka spara de 400 miljonerna på annat sätt.

Det är i detta sammanhang som borgarnas existens är totalt hotad under Pinochetregimen och det börjar ta form beröra dem som är ekonomiskt starka i landet. Det är därför de försöker plocka fram Alessandri som en figur med prestige i borgerliga kretsar, men samtidigt lyfta fram några militärer som ovillkorligen står för en fullständig borgerlig och reaktionär lösning på systemets kris.

REGERINGENS KRAFTER ÄR SPLITTRADE

Regeringens svaghet fördjupas ännu mer när det nu i dess sociala stöd på 17% dessutom pågår en vild kamp mellan de olika sektorerna de s k mjuka och hårda.

Gerardo Kunstman, rådgivare för Handels och Produktions-federationen, har i en intervju till massmedia yttrat sig: "Vi måste byta den ekonomiska lag som skapat så mycket dogmatism och vi måste ändra hela den ekonomiska politiken".

Den nationalistiska rörelsen har gett ut en deklaration som undertecknats av 241 ledare som påstår att man måste samla så många krafter som möjligt kring regeringen för att återuppta kampen för en enbart nationalistisk lösning på krisen och att man inte kan lämna regeringen utan civilt stöd i detta ögonblick. "Vi måste rädda landet"... "genom att bilda den Militär-civila rörelsen... och leda landet till en nationalistisk politisk lösning".

Den Militär-civila rörelsen är ett totalt fiasko. Pinochet hade uppmanat alla kommuner i landet att öppna kontor för att samla in anmälningar till denna Militär-civila rörelse, men inte ens militärerna har ännu anmält sig. Kommunerna har tvingats ljuga om orsakerna till varför det inte inkommit några anmälningar. Detta visar att de 17% som utgör Pinochets stöd, är helt isolerade i dagens läge.

— Men gubben, dom har ju förbjudit att slå med kastruller!

(Nu börjar även borgarna att känna av de dåliga tiderna. En form att uttrycka protest är att föra oväsen i kvarteren med husgeråd.)

BORGERLIGT ALTERNATIV

I den borgerliga fronten rör sig också krafter som är fullständigt medvetna om att det inte endast räcker med några ändringar, utan det som behövs är en "radikal förändring". De syftar till en regeringsändring, en alternativ regering till Pinochet och hans närmaste krets, men inte en regering som innebär ett ändra systemet i sin helhet.

Denna front förespråkar att behålla det kapitalistiska samhället i ett "något mer demokratiskt avseende". I spetsen för detta projekt går PRODEN. De vill utan tvekan behålla militären vid makten. PRODEN:s förslag är "en riksdag som man kan välja genom allmänna val och en suverän och exekutiv makt (regeringen) där cheferna för de olika grenarna för armén ingår, för att landet, inom en tid av inte längre än 2 år, kan återvända till sin demokratiska normalitet."

I PRODEN ingår olika sektorer inom borgerliga kretsar och övriga såsom de strömningar som vill prata i socialismens namn, men som tagit avstånd från den revolutionära kampen. PRODEN har skapat en ungdomsgren och en kvinnogren. PRODEN har verksamhet i åtta regioner i landet.

PRODEN utgör ingen fara för diktaturen liksom inte heller Alessandri och de f d kuppgeneralerna. Ingen av dem

kan var för sig införa en borgerlig alternativ regering. Dessa krafter var för sig är ingenting och det har de förstått.

FÖRSÖK ATT BILDA EN BORGERLIG REGERING BAKOM FOLKET'S RYGG

Den senaste tiden har det förekommit stora mobiliseringar från arbetarrörelsen med koppargruvearbetarna, och CTC, i spetsen och det har bildats en facklig organisation CNT, som försöker centralisera hela den fackliga rörelsen. De fem viktigaste fackliga samordningsorganisationerna som bildats hitintills har sammanslutit sig i Arbetarnas nationella kommando, CNT. Kristdemokraterna har lyckats ta ledningen över CNT och tagit fram en ledare: Seguel.

FÖRRÄDERIET PÅ VÄG

Det är ingen tvekan om att det är arbetarrörelsen och massrörelsen som leder kampen och mobiliseringarna mot diktaturen. Kristdemokraterna, rädda för ett revolutionärt uppsving, beslutade att inte ta avstånd från rörelsen och kampuppsvinget utan att försöka ta ledningen över processen och kontrollera den. Bakom detta ledarskap står Leigh, Podlech och Alessandri. Därför har des-

sa krafter solidariserat sig med CNT. Det är inte nog med att solidarisera sig utan man försöker dela det politiska ledarskapet och det har redan påbörjats sammanträden, förhandlingar och hemliga konspirationer mellan dessa sektorer. För borgarna talar Alessandri och för kristdemokraterna Bernardo Leighton och för militärerna Roberto Viaux och Gustavo Leigh. Dessa krafter har som syfte att förbereda ett stort förräderi mot det chilenska folket i dess kamp mot diktaturen. Målsättningen för dessa krafter är att behålla Chile under imperialismens dominans och borgarnas kontroll. Ett sådant alternativ är inget annat än Duartes i El Salvador.

VILKA MÖJLIGHETER FINNS?

Pinochet-regeringen har inga alternativ till förhandling med dem som vill avsätta honom. Det finns ingen riksdag där de kan sitta och komma överens. Pinochet har inget utrymme att förändra sitt ekonomiska och politiska styre.

En dynamik som är omöjlig att stoppa har börjat.

Borgarnas och kristdemokraternas lösning är rent demagogisk.

De kan inte lösa den politiska, ekonomiska och sociala kris som vuxit fram under diktaturen. Deras möjliga regering skiljer sig i formen men inte i innehållet från den nuvarande regeringen. Imperialismen har inget val för närvarande.

En kupp från Pinochet själv eller en regering med armécheferna och en riksdag med civila för att administrera krisen är en omöjligt lösning i dagens Chile.

Den enda möjligheten för Chile idag är att avsätta diktaturen, genom massmobilisering. Att konsolidera en centraliserad facklig organisation är den viktigaste uppgiften för arbetarrörelsen. Att kämpa för de fackliga och politiska rättigheterna står på dagordningen. Att återinföra arbetarpartierna utan förföljelse, är avgörande. Det finns ingen lösning för Chile, så länge imperialismen håller sina klor i landet. För Chile finns heller ingen lösning om borgarna har kontroll över statsapparaten, så länge det sitter politiska fångar i fängelse, så länge det finns 1 miljon chilensare i exil och de inte får återvända utan villkor. Det finns ingen lösning för Chile om den repressiva apparaten finns kvar och det inte genomförs en rättegång mot dem som utfört tortyr och förföljelse av de chilenska arbetarna och vänsteraktivisterna.

Den enda regering som kan lösa Chiles problem är den som baserar sig på arbetarna och deras mobilisering — en arbetarregering.

JUAN TAPIA

- Jag var bara tio år vid kuppen

Patricia är inte mer än 20 år, men är ändå redan gammal inom den "nya studentrörelsen i Chile. Hon kommer från hamnstaden Valparaíso utanför Santiago och är, liksom sina föräldrar, kommunist.

Nu är läget annorlunda, säger hon gång på gång när hon berättar om ungdomens kamp mot militärdiktaturen.

Nu är protesterna mycket mer öppna. Och om förtrycket är hårt så är också svaret på förtrycket hårt. Inte så hårt som vi skulle önska, men ändå ett helt annat än -74 eller -75, eller ens -78, vid de första utbrotten.

— Majoriteten av dem som arbetar politiskt idag är unga, säger Patricia, de är människor som har vaknat under militärepokan. Självt var jag väldigt ung under UP-perioden, bara 10 år vid statskuppen -73. Jag minns när pappa gav sig iväg till universitetet och striderna där, jag minns honom och mamma och partimötena som de hade — men det var ändå inte mina erfarenheter. Jag minns dem eftersom jag var deras dotter.

— Det är under juntan jag har börjat intressera mig och förstå mig på vad som händer. Och för de flesta av mina kamrater har det varit likadant.

Whisky eller varmt vin

Patricia berättar om skolan, framför allt då universitetet, och bostadsområdet, de två miljöer där hon har formats politiskt.

I bostadsområdet finns det sedan länge en självklar solidaritet grannar emellan. När man inte har haft mat för dagen har man gått till huset bredvid eller mitt emot. Ute på gatan har man kommenterat dagshändelserna. Alla visste när pölsen gjorde razzia hos Patricias familj sammanlagt 15-20 gånger den första tiden efter kuppen. Och man vet att hon är kommunist.

— När de hejdar mig på gatan nu säger de "Du har haft rätt, flicka lilla. Vi kunde aldrig föreställa oss att det kunde bli så här dåligt." Och det får mig att känna en viss tillfredsställelse.

Solidariteten mellan studenterna är inte alls lika självklar.

— Militärerna har lyckats ändra mentaliteten inom medelklassen, och folket på universitetet kommer från medelklassen. Här har konsumtions-

samhället etablerat sig, och alla dessa "icke-värden" som de serverar oss genom TV och andra medier. Därför känns det mera mödosamt att arbeta politiskt här.

Ett exempel: På studentfesterna vill många numera dricka whisky och dansa till popmusik, made in USA. Därför har det blivit en kampfråga för vänstern att återinföra de inhemska festsederna: det varma vinet, pirogerna, cuecan.

— Vi har försökt... En gång var det en man, ganska borgerlig och med till hälften europeiskt namn, som anklagade mig för kommunism på grund av detta med vinet och pirogerna... Alla skrattade, men min pojkvän sa att säkert har den mannen aldrig lyssnat på Violetta Parra och druckit varmt vin, och ännu mindre dansat cueca! Det är otroligt, men man måste börja med sådant som att lära människor vilka som är deras sånger, lära dem om Neruda!

Men på universitetet finns, å andra sidan, något som man ofta saknar i bostadsområdet: en tydlig fiende. Det handlar om rektorn, handplockad av juntan och nästan alltid själv en hög militär, och hans underhuggare bland studenterna.

— Där jag studerar är ordföranden i studentfederationen (tillsatt av rektorn) en marinsoldat. Han är inskriven som elev, men kommer aldrig till lektionerna. Alla vet att han kommer från marinen på grund av hans snagade huvud och hans sätt att prata.

Katolska universitetet

Patricia läser på pedagogiken i Valparaíso.

— Pedagogiken har av tradition varit en förtrupp bland studenterna,

men förtrycket här har också varit oerhört hårt. Alla gamla lärare har till exempel sparkats. Det finns absolut inte kvar en lärare från tiden före -73, och inte heller från -74 eller -75. De enda som finns kvar är några tjalare bland studenterna, som har blivit lärare nu.

Efter kuppen är det i stället Katolska universitetet som gått i spetsen för studentkampen.

— Deras rektor är också tillsatt uppifrån, men där har de också sina präster som solidariserar sig med studenterna och håller mässor för dem som straffas. Det här får mig att skratta — nu går folk som aldrig i sitt liv har trott på Gud i mässan... Men det hör till spelets regler.

Kampen på universitetet har gällt studenternas ekonomiska situation, matbidrag och bussaxor bland annat. Man har också protesterat mot de rigorösa disciplinreglerna — rasterna har t ex skurits ned från 15 till 5 minuter för att stoppa "olämpliga" samtal mellan studenterna — och solidariserat sig med kamrater som sparkats ut av politiska skäl.

Studentkongressen

I januari i år hölls, för första gången efter kuppen, ett oberoende studentmöte med representanter från universitet över hela Chile. Platsen var Valparaíso, och initiativet kom från studenter på Katolska universitetet.

Målet var att bilda en nationell studentorganisation. En studenternas organisation, som skulle försvara studenternas intressen.

Mötet hölls över en helg, från fredag kväll till måndag morgon.

— Det kom delegationer från andra städer, omkring 15 personer från

de närmaste städerna, och 7 eller 8 från Valdivia som ligger långt härifrån.

Veckorna före mötet fanns Patricia inte hemma långa stunder.

— Det gällde ju att få tag på papper, lokal, pengar till mötet. Det gällde att se till att kamraterna från Valdivia kom som de skulle, och att sprida propaganda bland studenterna i Valparaiso. Vi var ett hundratal som arbetade med det, men det fattades ändå folk. Och vi som arbetade höll på att förgås av hunger.

— Några kamrater spelade på gitarna för att samla pengar till mötet. I bussarna sjöng de också, och förklarade att de inte begärde pengar för egen del, utan till en kongress för Chiles studenter. Och folket gav dem.

Den exakta platsen för mötet måste hållas hemlig in i det längsta.

— Vi visste att om snutarna fick reda på var vi skulle vara så skulle vi inte kunna genomföra mötet. Därför var det bara fyra personer som kände till det i förväg. På fredagen samlades alla på Katolska universitetet, i sista stund innan vi skulle börja. Där fick en ledare för varje grupp reda på vart vi skulle ta vägen.

— Snutarna var som galna för att få reda på mötesplatsen. På fredagkvällen och lördagmorgonen stormade de varenda fackföreningslokal i Valparaiso för att de misstänkte att vi var där. Men de hittade oss inte.

På lördagkvällen hittade CNI mötesplatsen, som var ett nunnekloster utanför staden.

— Tänk dig, säger Patricia och skrattar... CNI kom med sina högsta befäl, och senare kom också snutarna. Därinne satt vi och arbetade i kommissioner.

CNI-folket började prata med klosterföreståndarinnan, som talade om för dem att vi var där med hennes tillstånd, och att det är hon som styr över klostret. Storma ett kloster och ta fångar kunde de inte göra.

Nunnorna uppträdde mycket bra, säger Patricia.

— Vi hade lovat att inte spela gitarr på nätterna och att inte sjunga efter mötena, eftersom nunnorna går och lägger sig klockan nio. Men på lördagen, med snutarna utanför, kom en av dem för att prata med oss. Och hon sade: sjung!, dansa!, gör som ni brukar när ni roar er!... Vi var i en stor sal. Några började sjunga, och i ett slag fanns tio gitarrer på plats. Vi satte till och med upp banderoller med symbolerna för varje universitet och med slagord, ovanpå helgonbilderna.

Nunnorna tittade på oss, skrattade, och gick sedan och lade sig.

Vad ledde mötet till?

— Vi uppnådde det vi ville, alltså en nationell organisation, svarar Patricia. Vi diskuterade och stred i tre dagar. Studenter som representerade de olika politiska partierna förklarade vad de ansåg om studentrörelsen och hur de såg på samhället.

— Den största striden gällde hur studentorganisationen borde se ut. Till slut var alla ense om att det var nödvändigt att bilda organisationen.

Studenter och arbetare

Arbetarklassen — inte studenterna — är den viktigaste politiska kraften i dagens Chile, anser Patricia.

Men studenterna är, kanske just för att de är unga, de som först ger sig ut på gatan. I de första protestmarscherna märkte vi att det bara var studenter som deltog. "Fan, var håller arbetarna hus?" frågade vi oss. Till nästa marsch lade vi ner mycket möda på att sprida flygblad direkt till arbetarna, direkt i handen på människor runt hela staden. Alla läste dem, och vi blev väldigt nöjda när många också kom till marschen.

— Inför nästa marsch gav vi oss iväg dit där folk söker arbete. Det är köer utan ände, och vi började uppträda för att kunna fly nerför gatan om snutarna kom. Vi började dela ut flygblad, och folk började prata med oss. Inte för att de ville bli av med oss, utan för att de ville veta mer: om varför vi gjorde det här, om varför man måste kämpa och så vidare.

— Vi stannade och pratade med folket i kön. -78 hade något sådant varit omöjligt.

Patricia ger fler exempel: Vid en demonstration den 15 december i fjol applåderade folk när studenterna passerade, och varnade dem när polisen var på väg. Och vid ett annat tillfälle, när polisen kom farande mot Katolska universitetet, fick de hjälp av arbetare på ett bygge alldeles intill.

— De kastade sten mot snutarna! De kastade massor!

— Protesterna är mycket mer massiva nu, och folk hjälps åt.

Unga och gamla

— De gamla, som har erfarenhet från en epok med laglig kamp, är väldigt legalistiska, säger Patricia. Och de är

räddhågsna och demoraliserade. Det gäller förstås inte för var och en som individ, men för dem som grupp. Det beror på att de har svårt att erkänna fel som de har begått.

— För oss unga är det inte så. Vi ser saker och ting på ett annat sätt. Vi förklarar inte utifrån så mycket teorier. Det är passerat. Vi vet att vänstern misslyckades. Vi pratar inte om Unidad Popular, för den försvann -73. Idag finns den inte.

— Vi bygger upp arbetarpartierna igen. Vi bygger upp PS, PC, MIR, men vi har ett annat perspektiv än de gamla och vi har inte kvar samma gamla problem som de. Vi har till exempel inte kvar denna sektaristiska mentalitet! När snutarna kommer så springer vi tillsammans, och när vi går ut för att sprida propaganda gör vi det tillsammans, PS, PC, MIR. Visst strider vi om olika uppfattningar, men det är sådant som vi får lösa på vägen.

— De gamla militanterna kan säga att "det här är inte bra, för det går emot lagen". Men varför? "Varför är det inte bra" frågar vi. "Vad har polisen gjort? Mördat och torterat. Och vi anser att vi har rätt att göra oss respekterade." Och de gamla säger "Visst, ni har rätt." Man måste påminna dem om sådant när de pratar om vad som inte är lagligt.

— Det är klart att det är upproriskt att kasta stenar mot militärerna, att det går emot den etablerade ordning som man påtvingar oss. En av mina lärare har sagt till mig: "För dig kommer det att gå dåligt i mitt ämne, för du tänker"! Alltså — för att jag inte accepterar det etablerade.

— Man måste tänka, och man måste kämpa när det etablerade inte är bra.

Jan Johansson och Sigyn Ohlsson

Unidad Popular (UP) — den sammanlutning av vänsterpartier som hade regeringsmakten 70-73 med Salvador Allende som president.

PS — socialistpartiet
PC — kommunistpartiet
MIR — revolutionära vänsterpartiet

Studenter protesterar mot Pinochets "folkomröstning" 1978.

TERRORNS MÖNSTER

"De som fördömer oss för de juridiska restriktioner vi nödgats införa i den situation av beredskap vi befinner oss i, måste äntligen förstå orsaken till att deras argument rasar ihop i mötet med det chilenska folkets mogna övertygelse. Den överväldigande majoriteten av våra landsmän accepterar och stöder dessa restriktioner, eftersom de förstår att detta är det nödvändiga priset för lugnet, ordningen och den sociala freden, och som gör att vi idag är en ö i en värld som har invaderas av våldet, terrorismen och den allmänna oordningen." (Pinochet, 11 sept. 76).

Från Chile har vi fått ett dokument som analyserar repressionen sedan statskuppen -73. Vi har sammanfattat den i två artiklar. Här följer den första.

Det är inte bara den historiska erfarenheten, utan det är insikten om den nuvarande chilenska militärregimens karaktär som klart visar att det för denna regim är en absolut nödvändighet att ta till repression i olika former såväl på individuell som på samhällsnivå. Det är helt följdriktigt eftersom man vill införa en samhällsmodell som majoriteten av befolkningen inte vill ha. Samtidigt har regimen behov av att rättfärdiga repressionen och ge den tillsynes lagliga former. Detta uttrycks bäst i den nya konstitutionen från 1981.

Ekonomiskt fyller militärregimen två funktioner för den chilenska kapitalismen:

a) Den återställer till att börja med dennas grundläggande lagsystem som var allvarligt hotat av den folkliga rörelsen och folkfrontsregeringens program;

b) Den ger impulsen till en ny ekonomisk utvecklingsstrategi, genom att öppna landet för den utländska marknaden, binda det starkare till finanskapitalet och överexploatera arbetskraften.

Denna samhällsmodell motsvarar inte bara den härskande chilenska klassens behov, utan den ingår i en allmän strategi som imperialismen också har tillämpat i Argentina, Uruguay, Brasilien och Bolivia.

REPRESSIONENS MÖNSTER

Mönstret för repressionen i Chile skiljer sig inte heller från andra varianter som har tillämpats i Latinamerika, Afrika och Asien och som alla har sitt ursprung i Pentagon. Vilket konkret uttryck repressionen får beror på de sociala och politiska förhållanden som råder och på vilken nivå klassmotsättningarna i varje land befinner sig.

Grundvalen för denna repressiva modell är doktrinen om "den nationella säkerheten". Kampen mot folket ses i militära termer, som ett krig mot upprorsmakare. Det kan rikta sig mot såväl revolutionärer som mot den fredliga oppositionen och innebär även ingrepp för att neutralisera olik-tänkande i de egna leden.

Repressionen omfattar hela samhället och alla samhällskretsar, såväl politiska, ideologiska, kulturella som sociala. Den är ett övergripande begrepp och handhas av de väpnade styrkornas högsta ledare. Huvudsyftet är att isolera de folkliga partierna från deras sociala bas.

När dessa en gång isolerats skall man kunna undertrycka och oskadliggöra dem samt helst fysiskt för-inta väpnade motståndare och även den fredliga opposition som i en nära eller fjärran framtid kan hota regimen stabilitet.

Genom hot om ekonomiska repres-sallier försöker man att ideologiskt vinna eller neutralisera de kretsar som genom sin sociala och ekonomiska situation kan bli möjliga allierade till det folkliga motståndet mot regimen.

För att nå sina mål använder man sig av följande taktik:

1) *förföljelser mot vänsterpartier*, inskränkningar i de organisationers rättigheter som arbetar för fackliga, slum-innevanares, bönders och studenters intressen.

2) *Fysisk repression*: tortyr, mord, landsförvisning och förvisning inom landet, o s v.

3) *Socialpolitiken* förfogar över begränsade resurser. Den styrs av inrikesministeriet, de militära intendenterna och regimtrogna borgmästarna. Och den syftar till att vinna en sektor av befolkningen. Man inriktar sig på de mest aktiva protestgrupperna och inom dessa försöker man vinna över ett

litet antal personer för att med hjälp av dem försöka bryta ner de folkliga organisationerna. Det paternalistiska sätt på vilket all socialhjälp ges fyller också en viktig ideologisk roll, genom att den framstår som ett uttryck för regeringens välvilja och inte som en rättighet som folket har tillkämpat sig eller som en statens grundläggande skyldighet.

4) Man genomför också *befolkningsomflyttningar* i storstäderna. Bostadsområden för höginkomsttagare rensas från potentiella, subversiva element genom avhysning av fattigbefolkningen till ytterkommunerna. De flesta omflyttningarna har förekommit i Santiago varvid de fattigaste invånarna samlats till de södra förorterna. Det råder inget tvivel om att det finns en plan för hur dessa bostadsområden skall kunna isoleras vid oroligheter där.

En annan politik har använts mot mapuchesamhällena (indianbefolkningen) i söder, vilka man försöker upplösa genom en lagstiftning som stimulerar privatisering av den kollektiva jorden. Detta bryter sönder familjemönstret och omintetgör deras möjligheter att klara sig mot storsamhället.

Ytterligare en befolkningsomflyttning sker i och med koloniseringen av XI regionen i södra Chile. Avsikten är att hindra att här uppstår några motståndsnästen.

5) För att *kontrollera befolkningen* används ofta polisrazzior där man kollar identitet, och vilka aktiviteter som pågår i kommunen. Husundersökningar är vanliga i kvarter som gjort sig kända för att ställa krav på regimen. Kommunkontoren måste nu mantalesskriva alla invånare samt registrera de organisationer som finns och deras ledare. Byggnadskassor upprättas med regimtrogna ledare i spetsen, och med ett nät av informatörer och tjallare, som är beredda att vägleda polisen vid husundersökningar. Man har också dateriserat registrering av invånarna.

6) Ett annat instrument är de *civil-militära insatser* som tillhandahåller befolkningen vissa begränsade tjänster såsom gratis halmstrå, eternittakskivor, och tandutdragning. Detta fyller en viktig ideologisk roll genom att närma de väpnade styrkorna till fattigbefolkningen, och på så vis vinna terräng på "fiendens" bekostnad (dvs de subversiva). Dessa civil-militära operationer förekommer med jämna mellanrum och oftast i södra Chile, i trakter där arméns antigerillastyrkor opererar.

7) Ett medel som är ganska effektivt är den *psykologiska krigföringen*, vilken kom till användning första gången i samband med militärkuppen 1973. Sedan dess har man försökt rättfärdiga de politiska fångarnas försvinnanden med att det var ett resultat av strider mellan olika terroristband. "Terroristen" är en figur som regimen skapat för att använda mot olika oppositionsgrupper och berättiga användningen av det extrema våldet mot beväpnade motståndare som man ger öknamnet "terrorister", och vilka man anklagar för de grövsta våldsplaner. Utöver den-

na systematiska linje har regimen via massmedia startat kampanjer mot t ex kyrkan som anklagas för att "lägga sig i politiken", eller mot "subversiva präster" och mot "politiker betalade utifrån". Vi kan konstatera att den psykologiska krigsföringen inte följer några som helst moraliska regler utan enbart tjänar regimens aktuella politiska behov.

8) Diktaturens kulturella program står naturligtvis i den repressiva strategins tjänst, genom att samordna olika aktiviteter, teater, musik- och litteraturaftnar liksom sportevenemang med syfte att sprida dem likformigt över landet eller rikta dem mot vissa befolkningsgrupper, genom ungdomssekretariaten, kulturcentra och fritidsstyrelsen, o s v.

KOMMUNERNA VIKTIGARE

Utöver den militära apparaten är kommunstyrelserna ett av de viktigaste verktygen för att genomföra den repressiva politiken. Som en följd av modernisering av förvaltningen disponerar kommunerna över egna ekonomiska resurser, de får bidrag ur regionala fonder, men kan dessutom tilldelas medel direkt av president Pinochet.

Kommunerna ansvarar för att tilldela tomtmark, att ge byggnadstillstånd, och för administration och uppläggning av undervisningen i kommunen.

De har också ett ord med när det gäller hälsovården vilken för närvarande befinner sig på experimentstadium för kommunalisering.

Det finns planer på att inrätta kommunala domstolar, som kan döma i smärre mål, varigenom man kan öva inflytande och påtryckningar mer direkt.

Borgmästarna har ett intimt samarbete med ordningspolisen och kriminalpolisen via "kommittéerna för bekämpning av drogmisbruk", vilka tjänar som täckmantel för en mer allmän repressionspolitik. Genom grannskapskommittéernas kommunala föreningar utvecklas nätet av informatörer.

Jämte den civil-militära administrationsapparaten finner vi de parallellorganisationer som regeringen har upprättat inom fackförenings- och yrkeskårsområdet, och som backas upp av effektiva kampanjer för rekrytering via mödracentra, Nationella Fackliga Skolan och ungdomssekretariaten. (I jan-feb 83 t ex "utbildade" man 1900 elever till grannskapsledare och biträdande ledare.)

SÄKERHETSTJÄNSTEN-CNI

Även om CNIs (Nationella informationscentralen) organiska struktur är hemlig så vet man att denna struktur lyder direkt under republikens president och är organiserad på olika avdelningar.

Avdelningen för direkta operationer är uppdelad på olika rotlar som har sina egna resurser (såsom vapen, bilar, tortyrcentra) samt personal för att genomföra razzior, kidnappningar, transporter, tortyr och underhåll av de arresterade eller avrättningar.

Avdelningen för kontraspionage sysslar med infiltrations- och rekryteringsoperationer. Den tekniska avdelningen

använder sig av teknologiskt spionage, avlyssning etc. Det finns en förbindelseavdelning som huvudsakligen arbetar inom den offentliga sektorn och i de statliga företagen, och vars ansvariga styr informatörerna, både offentliga och hemliga, i dessa företag och institutioner.

En avdelning för propaganda och masskommunikation kontrollerar radio-utsändningar och censurerar pressen samt samordnar presskampanjer genom specialutbildade journalister.

Naturligtvis finns en utrikesavdelning och kontaktnät utomlands.

Dessutom finns personal för administration, databehandling, pr-verksamhet, underhåll, juridisk rådgivning samt läkare, psykologer och sociologer.

rekt till CNI. (En tjallare betalas med 12 000 pesos/mån. I jämförelse tjänar den som slavar i nödhjälpsarbete —PEM— 4 000 pesos/mån).

CNI står alltså under direkt kontroll av president Pinochet. Den arbetar inom alla statliga organ och inom en stor del av privatföretagen.

SAMORDNADE STYRKOR

Inför den växande aktiviteten bland de folkliga rörelserna och hos de förbjudna politiska partierna har man funnit det nödvändigt att rent institutionellt samordna de olika styrkor som dagligen arbetar med kontrollen och repressionen gentemot befolkningen. På så sätt tillkom *Coordinadora Policial* (Polisens samordningskommando)

Ill: A. Mosella

Allt samordnas av en generalstab som utvärderar all information och fastställer vilka operationer som skall genomföras under perioden.

Man beräknar att hemliga polisens personal, som rekryteras bland vapenslagen, karabinjärerna, kriminalpolisen, f d Patria y Libertad (fascistorganisation), med rekryter och civila, uppgår till 30 000 funktionärer, vilka förbrukar en stor del av nationens budget, vilken givetvis är hemligstämplad. Det förmodas att en viss del av vinsten från CODELCO, det statliga kopparbolaget, genom en speciell lag går di-

som står under inrikesministeriet, och i vilket ingår förutom inrikesministern också CNIs chef, kriminalpolischefen, och underdirektören för karabinjärerna.

Dessa samordnade styrkor arbetar redan vid gaturazzior och inringningsoperationer i fattigkvarteren där man genomför husundersökningar och arresteringar varvid även arméstyrkor sätts in.

Översättning och bearbetning:
INGVAR ENGHART
och SIGYN OHLSSON

Chile 1973 – 83

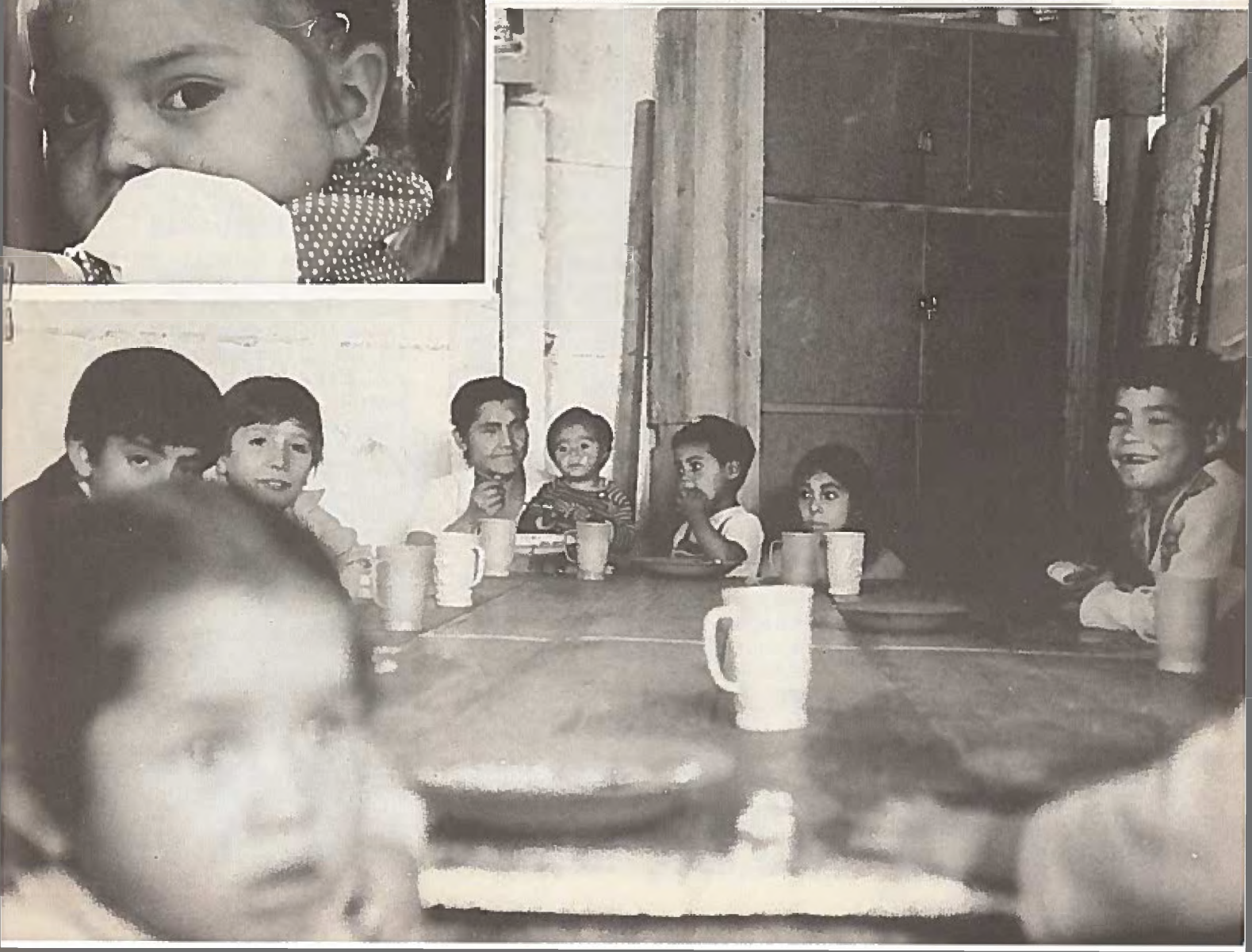
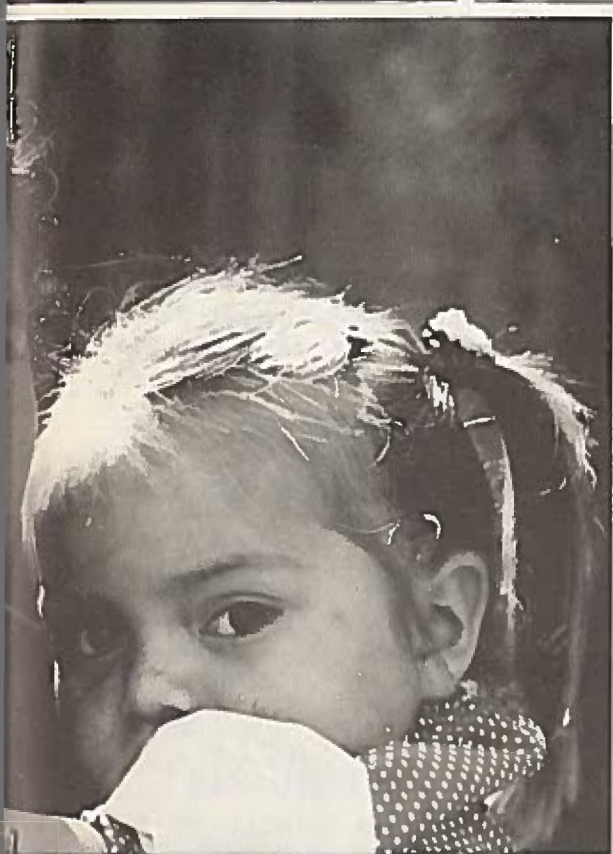
I september 1973 beordrades chilenerna att måla över väggar och murar med färgstarka bilder om en epok av tryckta hopp om rättvisa och ett bättre samhälle. Militären hade tagit över på gator och i städer. För de fattiga har kampen gällt överlevnad. Hungern har lindrats i gemensamt arbete. Man har kunnat bli samlingspunkter i grannskapet. Man har fått grupper av människor att ta ansvar för tomter och lokaler.

chilenska renhållningsarbetare ut
urar — murar som hade berättat
politiska strider, och om de för-
tt drägligt liv.

och torg...

lt att först och främst överleva.
samma matsalar, som samtidigt
grannskapet. Bostadsnöden har
tillsammans ta över oanvända

Vapnet mot diktaturen: **STREJK !**

Den 11 maj öppnades en ny etapp i det politiska livet i Chile. Denna dag visade det chilenska folket världen att man bereder sig att fälla militärregimen. Upproret från CTC (Koppargruvearbetarförbundet)

att genomföra en 24 timmars generalstrejk fick gensvar i hela Chile, där behovet av en förändring känns starkt hos folket. Det är en avgörande process som påbörjats efter snart tio års diktatur.

Vi har hört om de chilenska arbetarnas kamp mot regimen genom de stora strejkerna vid koppargruvorna El Teniente 1980 och Caletones 1981, textilindustrin Panal 1981, Chuquicamata-gruvorna 1982 och vid det Hydroelektriska företaget Colbún-Machicura 1982-83. Men det har förekommit hundratals strejker i Chile som inte har kommit till världens kännedom.

LÖNEFRYSNING

Vid företaget Madeco i Santiago utbröt en strejk den 3 februari 1983. Arbetarna krävde en löneökning på 4,5 procent, och sedan lönförhöjning var fjärde månad med hundra procent av prisindexet för att behålla köpkraften. En genomsnittslön för en arbetare med tio tjänste-år är 19 000 pesos, cirka 1 900 kronor. Företagets förslag, enligt den nya lagen "ley de piso", var en frysning av lönerna under 1983 och en höjning med 50 procent av prisindexet var fjärde månad under 1984. Detta vore katastrofalt, eftersom det skulle innebära en förlust av 9,5 baslöner på två år.

FLYGBLAD

Medan arbetarna tog till strejkvapnet, annonserade företaget ut lediga platser för att ersätta de 357 strejkande arbetarna. De strejkande var noga med att vända sig även till de mer än tvåtusen arbetslösa som köade efter jobb:

"Idag erbjuder Madeco jobb. Vi vet att du behöver det. Men tänk över det väl, innan du söker. Madeco försöker utnyttja dig för att avbryta den strejk, som arbetarna och tjänstemännen vid företaget genomför. När strejken är över kommer de att sparka ut dig på gatan, och om de i bästa fall låter dig arbeta, hur kan du då se dina arbetskamrater i ögonen?" Så lyder det flyblad, som de strejkande delade ut utanför företaget.

STAR FAST

82 av de strejkande fängslades, när de efter en gatudemonstration just hade återvänt till fackföreningslokalen. Efter sedvanligt förhör släpptes de.

Denna typ av anhänganden avser att skrämja till tystnad. Men allt oftare står arbetarna fast vid att fullfölja strejken in i det sista, för att bekämpa arbetsgivarna och deras beskyddare, Pinochet-regimen.

De chilenska arbetarna tar idag viktiga steg för att avskaffa diktaturen och imperialismens historiska experiment i Chile med Milton Friedmans ekonomiska teorier. Chiles arbetare och bönder, och hela folket har sagt: BASTA — NOG!

AVSKAFFA LÖNEFRYSNING!

Koppargruvearbetarnas protester mot diktaturen började i Caletones 1981. Rodolfo Seguel, en ung

facklig ledare och kristdemokrat, var ordförande för strejk-kommittén. I februari 1983 blev han ordförande för Koppargruvearbetarförbundet, CTC. För ett år sedan beslutade ett hundratal fackliga ledare vid CTC:s ordinarie kongress att försöka avskaffa eller förändra "ley de piso", den lag som fryser lönerna. I nödfall skulle man genomföra en strejk.

NATIONELLA PROTESTDAGAR

I april 1983 beslutade 97 fackliga ledare på koppargruvearbetarnas extra kongress i Punta de Tralca att uppmana Chiles arbetare till en generalstrejk den 11 maj. Detta blev de chilenska arbetarnas svar på diktaturregimens brutala politik.

Generalstrejken omvandlades på grund av militärens tryck till en nationell protestdag. I detta läge växte behovet starkare av en enad facklig rörelse, varför de fem största fackliga organisationerna — CTC, CNS, UDT, CEPCH och FUT — den 21 maj bildade Arbetarnas nationella kommando, CNT.

De nationella protestdagarna, den fackliga rörelsen mobilisering liksom hela folkets, är bara början på regimen dödsstrid. Arbetarna har sagt: "Vi kommer att fortsätta protestaktionerna tills vi lamslår landet. Det finns inget alternativ".

IRENE LÖFGREN

VAD KAN VI LÄRA?

Tio år sedan militärkuppen i Chile — tio år av solidaritetsarbete medan brännpunkten förskjutits alltmer mot Centralamerika.

Striderna i El Salvador blev en ny väckarklocka, och det är de centralamerikanska folkens kamp som främst tilldrar sig de unga aktivisternas intresse.

Vilka skillnader och likheter finns mellan dagens solidaritetsarbete och det för tio år sedan? Har motiv och förutsättningar förändrats? Kan de gamla aktivisterna till och med ge några råd till de nya?

— Mina motiv för solidaritetsarbete har alltid varit politiska, säger Torbjörn Tännjö som var med och drog igång en lokal chilekommitté i Nacka strax efter kuppen.

— På den tiden var optimismen stark, alla trodde att socialismens seger var nära. Och Chilerörelsen var genompolitiserad från början till skillnad från Vietnam- och Centralamerikakampen som jag tycker liknar varann på många sätt.

— SAMCA representerar något nytt och oskuldsfullt sedan den gamla vänstern blivit förbrukad. Dess arbete kan leda till ökad politisering och bli ett medel i den svenska politiska kampen.

Under sin exposé över den politiska medvetenhetens upp- och nergångar alltsedan 60-talet framhåller Torbjörn en allmän lärdom för solidaritetsarbete:

Egen organisation

— Det gäller att ha en egen organisation som lever ett eget liv och inte styrs av de berörda ländernas

representation. Man får inte göra deras interna konflikter till sina. Det kan vara bra att komma i blåsväder tillsammans — demonstrationerna och bråken i Båstad 1975 var viktiga för Chilekommitténs sammanhållning och organisation.

Kerstin Wiström, som säger sig fått sin politiska skolning inom Chilekommittén sedan 1972 och fortfarande är aktiv, håller med:

— Vi hade länge ingen egen politik, utan gick efter vad det för tillfället handlade om och efter krav från Chile. Däremot hade Chilekommittén väldigt bra fackliga kontakter som SAMCA borde kunna ta tillvara.

Jo, det håller Gunilla Hjort i SAMCA med om. Gunilla är en av dessa —med Torbjörns ord— "nya och fräscha", som upprördes av våldet och massakrarna i El Salvador för att först senare foga in händelserna i en mer övergripande politisk analys. "Det var ju revolution på gång!"

Fackligt arbete

Medan Chilekommittén varit bra på fackligt opinionsarbete — vilket kan bero på likheter och tidigt etablerade kontakter mellan Chile och Sverige och den allmänna politisering som låg i tiden — har SAMCA lyckats samla ihop mycket mera pengar till motståndskampen.

— Det känns nog mer meningsfullt att ge till El Salvador, tror Kerstin. Där är det väpnad kamp och man vet att pengarna hjälper. I Chile har läget varit oklarare.

— Men viktigast för oss har ändå varit att bilda opinion mot USA:s inblandning, säger Gunilla. Och där ligger Sverige bra till, vi har satsat hårt på information.

Varvid Torbjörn åter framhåller vikten av att organisera och inte bara informera. SAMCA måste utvecklas till en egen organisation, annars löper den risken att bli intressant endast för olika politiska fraktioners syften. Dessutom måste man förankra sig i svenska skolor.

Kerstin pekar på nödvändigheten av internstudier:

— Man måste veta vad man gör, så att det inte är slumpen som styr ens handlande och man måste kunna svara på frågor och stå för det man gör.

— Var det lättare att engagera folk förr?, undrar Gunilla.

— O ja, det har aldrig varit så lätt som då, svarar Torbjörn. Er situation liknar snarare Vietnamrörelsens början.

— Sedan har ju aktiviteten i Chilekommittén sjunkit, säger Kerstin. Människor får barn och har inte lika mycket tid. Man kan inte jobba heltid som aktivist hela livet. Det är viktigt för SAMCA att ta med i beräkningen. Då är det bra att kunna jobba enbart lokalt också, och inte nödvändigtvis behöva vara engagerad centralt.

Samarbete

— Därför är samarbetet mellan Chilekommittén och SAMCA bra, tycker Torbjörn. Man kan få en bredare mobilisering, och det är naturligt att bygga arbetet kring Centralamerika.

Kerstin hoppas på ett uppsving för Chile-engagemanget igen. Hon tror att 'centralamerikaniseringen' kan bli en mer total 'latinamerikanisering'.

En av huvudsakerna är i alla fall att lära sig om och sprida hur imperialismen fungerar, enas man om. Gunilla tror att SAMCA har stora möjligheter att mobilisera emot USA-imperialismen, Kerstin menar att dem som har jobbat med solidaritetsarbete har lärt sig att det också finns en svensk imperialism.

— Det är lättast att se USA-imperialismen, säger Torbjörn. Sedan är det ett större steg att väcka opinion mot imperialismen som företeelse.

— Det går inte automatiskt vidare, och det finns tendenser i tiden som fördummar. Därför måste vi hela tiden upptäcka saker på nytt.

NINA LEKANDER

FÖRSVARA NICARAGUA!

När Nicaragua i mars i år började attackeras i större skala av CIA-utbildade exil-somozister, reagerade solidaritetsrörelsen i hela Sverige snabbt och spontant. Bland svenska och latin-amerikanska organisationer var upprördheten stor. Såväl in-födda svenskar som följt den nicaraguanska revolutionen, som flyktingar från de delar av den latinamerikanska kontinenten där militären fortfarande styr, reagerade och protesterade. Det protesterades i olika former och på olika platser. I första maj-tågen vajade många Centralamerika-banderoller. Allt samlades, från pengar till mat. Spontaniteten och improvisationen var stor. Ibland var känslan starkare än organisationen.

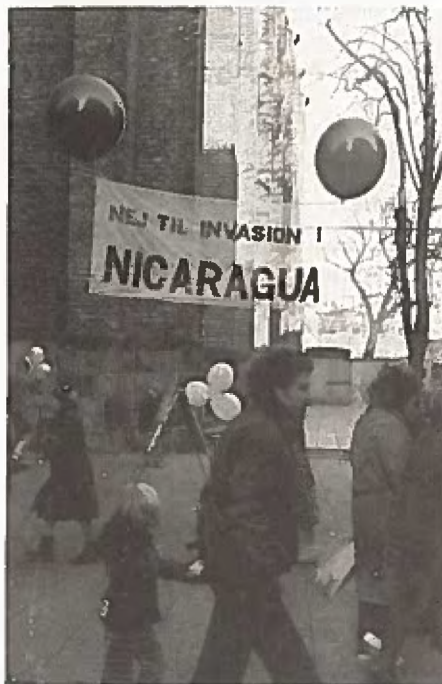
I Uppsala finns en rad organisationer som arbetar för Latinamerika. Gun Eriksson är aktiv i Aktionsgruppen för El Salvador, en av tre SAMCA-kommittéer i stan.

— Här i Uppsala var reaktionen väldigt stark, berättar Gun. Initiativen var många — det fanns flera olika aktionsplaner. Vid ett stort möte den 31 mars enades man om gemensamma aktioner. Vi skulle protestera mot USA:s politik i området, informera allmänheten om vad som händer i Nicaragua, och varför det händer, och vi skulle samla politiskt och materiellt stöd till Nicaraguas försvar.

MYCKET AKTIVITET

Gun berättar att aktiviteterna skedde slag i slag, ibland tyvärr till och med parallellt. Varje lördag hölls appellmöten i centrum. Den 23 april hade man ett stort protestmöte. Man spred ett upprop och delade flygblad. Man samlade pengar till kontot "Försvara Nicaragua!" som Nicaraguas ambassad öppnat. De olika organisationerna skrev brev till Röda Korset för att uppmana dem att stödja en blodinsamlingskampanj. Så bildades en sjukvårdsgrupp, för att man skulle kunna organisera ett sjukvårdsprojekt för Nicaragua. Man ordnade loppmarknader och stödfester. Mat, pengar och skolmaterial samlades in. Det visades film och Nicaraguas ambassad

skickade en representant till ett offentligt möte. Den 10 april bildades en lokalgrupp till Vänskapsförbundet Sverige-Nicaragua och

Nej till invasion i Nicaragua! Denna banderoll svävade i två ballonger på Ströget i Köpenhamn. Lördagshandlande köpenhamnare glömde krisen hemma och la några kronor i insamlingsbössorna. Låt detta bli ett exempel också i Sverige!

Foto och text: Stefan Alkhagen

en studiecirkel startades.

Det var många organisationer och partier som stödde den aktionskommitté för Nicaragua som man bildade i Uppsala. Gun bekräftar att detta inte var problemfritt:

— 33 organisationer stöder vår aktionskommitté, och det är ganska många att hålla reda på och organisera, speciellt som de flesta av dem har deltagit aktivt i arbetet, mer eller mindre regelbundet. Vi försökte organisera oss utan att bygga upp någon ny administrativ struktur. Ingen styrelse och inga arbetsgrupper utsågs. Ansvar och arbetsuppgifter fördelades mellan organisationerna på våra planeringsmöten. Vi utsåg bara några personer för att förbereda mötena, och en kassör.

PROBLEM

Vi har som sagt haft problem — vi var helt ovana vid detta breda samarbete och hade svårt att hitta en form för det. Finansieringen av verksamheten var ett problem. Vi hade också velat ha klarare direktiv från solidaritetsrörelsen nationellt. Men det här är ändå en unik erfarenhet för solidariteten i Uppsala, som visar hur stort engagemanget är för Centralamerika. Man känner varmt för Nicaragua och revolutionen och det finns en hög grad av beredskap. Ska man döma efter hur det är här i Uppsala, kommer reaktionen i Sverige att bli väldigt kraftig om invasionen en dag kommer i stor skala.

Gun tycker att solidaritetsarbetet i Uppsala går bra. Det går inte alltid friktionsfritt, men det är dynamiskt.

— Det här samarbetet mellan olika organisationer för Nicaragua har gett väldigt mycket, säger hon. Det kommer att ligga till grund för ett närmare och mer utvecklat samarbete för Centralamerika.

KRISTINA BOREUS

Radio Farabundo Martí- Folkets röst

Någonstans i provinsen San Vicente har Radio Farabundo Martí satt upp sin nya Station II. Därmed har FMLN nu tre radiosändare i de kontrollerade områdena: Radio Venceremos i Morazán, Radio Farabundo Martí's Station I i Chalatenango och Station II i San Vicente.

Det är nu flera år sedan de salvadoranska revolutionärerna för första gången försökte sätta upp en radiostation som kunde bryta diktaturens informationsmonopol. Många försök gjordes och en del misslyckades, t ex Radio Unidad och Radio Guazapa, som båda efter en kortare tid tvingades avbryta sändningarna.

FMLN har lagt väldigt stor vikt vid att bygga ut ett medianät för folket. Detta har varit helt nödvändigt för att nå ut till folket i den snabba politiska utvecklingen. Bland de fattiga lantarbetarna på El Salvadors landsbygd är analfabetismen nära 80%. Genom radion har man lyckats skapa en politisk medvetenhet hos det stora flertalet som inte kan läsa. Sedan kyrkans radiosändare förstörts kan man nu via Radio Farabundo Martí också lyssna till folkkyrkans budskap på söndagsmorgnarna.

DIREKTSÄNDER

Utanför FMLN:s kontrollerade områden blir radion ett medel i den underjordiska kampen. Radion rapporterar från striderna och sänder reportage från livet i de kontrollerade områdena. Under FMLN:s offensiv i oktober förra året följde radion steg för steg de förberedande striderna som ledde till att flera byar intogs. Då militären gick till motoffensiv kunde man i direktsändning följa gerillans försvar och hur man för första gången lyckades stoppa de fientliga styrkornas intrång i gerillaområdet.

FOLKETS SPRÅKRÖR

I reportagen från de kontrollerade områdena medverkar folket självt i programmen och detta är kanske det mest utmärkande för Radio Farabundo Martí. Människorna som bor i de städer som fortfarande är i fiendens händer, och som är vana vid den dagliga misären och de ständiga husundersökningarna, kan känna hoppet återvända när de hör rösterna från folket som bor i gerillaområdena. Dessa berättar, med samma ord som de själva skulle ha använt, om hur skörden fördelas rättvist, och barn som kunde varit deras egna berättar om framsteg de gör i skolan. På det här

sättet har radion blivit hela folkets språkrör.

PEJLAR OCH BOMBAR

Allt detta vet El Salvadors regering och i ännu högre grad Reagan-administrationen. Därför drar de sig inte för att ta till alla medel för att tysta sändningarna. Man orsakar störningar och gör falska radiosändningar på gerillans våglängder.

Avancerad apparatur används för att pejla in radiostationernas läge, för att sedan bomba med flyg.

Nu, i och med att Radio Farabundo Martí startat sin Station II, nås ännu fler människor av FMLN-FDR's sändningar. Samtidigt minskar USA:s och den salvadoranska regimens möjligheter att strypa informationsflödet från gerillan.

OSCAR BARILA

Så stödjer du radion

Att hålla igång kontinuerliga sändningar, med de förhållanden som FMLN:s radiosändare tvingas arbeta under, är ingen lätt uppgift. Det krävs vissa grundläggande förutsättningar för att det ska lyckas: en hög grad av organisation, kapacitet för att militärt skydda radion i det område den befinner sig, teknisk personal och, inte minst, ett nät av korrespondenter och folkliga medhjälpare som förser radion med information.

Den tekniska utrustningen, som måste köpas på svarta marknaden och på farliga vägar transporteras till radiostationen innebär stora utgifter. Man måste skaffa bränsle till generatorerna som driver sändarna. Apparaterna slits fort och behöver ofta repareras.

SAMCA — Samordningen för Centralamerika — driver just nu en landsomfattande kampanj för Radio Farabundo Martí, och målet är att fram till slutet av november ha samlat in minst 50 000 kr till

radion. Projektet går ut på att dels täcka en del av de ovan beskrivna kostnaderna, dels sprida information om radion och skapa förståelse för dess betydelse som ett vapen i den folkliga kampen.

Det finns mycket man kan göra för att stöja radion:

— Ta kontakt med fackföreningar, särskilt inom massmediaområdet, be att få komma och informera på deras möten och föreslå dem att stöja projektet.

— Ordna stödgalor, stödfester och liknande, där behållningen går till Radio Farabundo Martí.

— Samla in pengar på gatan, göra dörrknackningsaktioner, mm, mm.

Kampanjmaterial för information och propaganda kan beställas från SAMCA:s kontor i Stockholm. Du som vill vara med och hjälpa till med kampanjen kan höra av dig till SAMCA, tel 08-44 15 16 eller till Gunilla Hjorth, tel 08-43 74 24.

Marianella

SISTA INTERVJUN

Monica Zak träffade Marianella Garcia-Villas mitt under regerings-arméns invasion av Guazapa. Två veckor senare mördades hon av regimen.

Guazapa, ett område i El Salvador med många gerillaläger och en stor civilbefolkning under FMLN:s kontroll. Under januari-februari gjorde FMLN i Guazapa stora framryckningar. Staden Suchitoto belägrades. Den strategisk viktiga vägen Calle Nueva intogs. Militärens svar på FMLN:s framgångar blev invasion.

För många bland civilbefolkningen blev det fjortonde invasionen i området.

För många blev det fjortonde gången de tvingades lämna sina hem och fly.

Den här gången, i slutet av februari, omringades Guazapa av 6 000 regerings-soldater. Som vid alla andra invasioner hade de stöd av El Salvadors moderna flygvapen. Men den här gången var flygets roll en annan än tidigare. Under ledning av de amerikanska rådgivarna har kriget i El Salvador trappats upp, den här gången var målsättningen att utplåna FMLN:s ledning och rensa Guazapa helt från gerilla och civilbefolkning. Därför satte militärledningen in de kraftigaste bombanfallen i El Salvadors historia.

8 000 civila flydde från Guazapa och nådde Tenango strax öster om Quelapa-floden. Jag hade befunnit mig i Guazapa när invasionen kom och lämnat området tillsammans med civilbefolkningen och delar av FMLN. Det var här i Tenango jag stötte ihop med en kvinna med ljus krullpermanent hår. Hon höll på att bryta kvistar från ett träd.

— Vad gör du, frågade jag.

— Samlar medicin, svarade hon. Det här ska jag koka och ge till flyktingarna som fått diarre. Jag har träffat en bonde som sagt att de här bladen är mycket effektiva.

Den lilla kvinnan med smutsiga jeans, uppkavlade armar och en lånad slokhatt var Marianella Garcia-Villas, ordförande i CDHES, hatad av regering, militär och oligarki, avgudad av större delen av El Salvadors befolkning, känd och beundrad över hela världen för sin orädda kamp för de mänskliga rättigheterna i El Salvador.

Flykten

— Jag befann mig i Robles i Guazapa när invasionen kom, berättade Marianella Garcia-Villas. Det är en plats med civilbefolkning under FMLN:s kontroll. Jag flydde tillsammans med 2 800 andra civila. Det enda jag hann få med mig

var kläderna jag hade på mig, kameran och bandspelaren.

— Jag är inte van att gå i mörket så jag trillade hela tiden. En gång satte jag handen på en skorpion. Den bet förstås. Det gjorde fruktansvärt ont. Men en bonde gav mig några blad att tugga på. Det var fantastiskt, värken försvann nästan på en gång.

Det är samma bonde som visat Marianella Garcia-Villas vilka växter som är effektiva mot diarre. På eftermiddagen ska de koka bladen som Marianella samlat och ge avkoket till alla magsjuka flyktingar.

— FMLN-soldater visade oss vägen ut ur Guazapa, fortsatte Marianella. Vår grupp bestod mest av barn, kvinnor och gamla. Det var folk med bylten, höns, nyfödda, hästar. Vi gick hela natten i kolmörker. På ett ställe skulle vi passera mycket nära militären. Gerillasoldaten som ledde oss sa: "Här är det mycket farligt. Upptäcker militären oss blir det massaker. Ingen får säga något. Ingen får hosta. Inga barn får gråta. Har ni småbarn som gråter måste ni binda för munnen på dem. Och bind ihop näbbarna på hönsen och tupparna för om de gör det minsta ljud har vi fienden över oss."

— Jag har aldrig blivit så imponerad. De här människorna visste exakt vad de skulle göra. Deras stora diciplin kommer naturligtvis av att de är organiserade, de är vana att samarbeta, de är vana att det ställs krav på dem. Ändå var det imponerande. 2 800 personer, gamlingar, nyfödda, hästar, åsnor och hundar smög förbi 300 meter från en militärposter utan att bli upptäckta. För mig var det en stor upplevelse.

Ingen mat

Vi sitter bakom ett sönderbombat hus. Det bombades sönder vid förra invasionen. I närheten finns mellan 6 000 och 8 000 civila flyktingar. De fattiga bönderna i trakten har öppnat sina hem för flyktingarna, de har delat ut den mat de har. Men de flesta flyktingarna har inget tak över huvudet och ingenting att äta.

— Ändå tar alla det så lugnt, säger Marianella. Fast de är vana. De har flytt undan militärerna många gånger förr. När invasionen är över återvänder de. Varje gång de återvänt har de upptäckt att militärerna har förstört deras hus, bränt deras åkrar, slaktat deras boskap. Men de börjar bara om från början igen. De här människorna är otroligt starka. De har en stor kapacitet för kamp. Och de har en obändig livsvilja. Och humor. Flygplanen kallar de *pajaritos*, småfåglar. Bomberna kallar de *huevoitos*, små ägg. Nu kommer det några små ägg kan de säga och skratta. De stora Herkulesplanen som långsamt flyger över och släpper sina bomb-

laster över byarna kallar de *La Paciencia*, Tålmodet.

Anfallna

När vi kommit så här långt i samtalet hörs ett vinande ljud. Både jag och Marianella Garcia-Villas har varit i strid-zonen tillräckligt länge för att veta vad ljudet betyder — granater på väg. Vi slänger oss handlöst ner på marken med ansiktet nedåt och munnen öppen för att trumhinnorna inte ska sprängas. Den första granaten slår ner kanske hundra meter från oss. Och det kommer fler. Granatelden betyder att regerings-trupperna upptäckt vart civilbefolkningen flytt. "Nu har vi snart småfåglarna här", säger en mycket gammal kvinna som ligger ner på marken bredvid oss.

När ännu en granat kreverat på andra sidan huset skrattar Marianella oväntat till.

— Vet du vad D'Aubisson sagt om mig, säger hon. Jo, han har sagt att om han fick välja mellan två onda ting, Fidel Castro och mig, skulle han välja Fidel Castro.

Roberto D'Aubisson, ledaren för det extrema högerpartiet ARENA tyckte inte bara illa om Marianella. Han hotade att mörda henne också. Orsaken till hans hot var att advokaten Marianella Garcia-Villas tillsammans med några andra bildat CDHES, kommissionen för de mänskliga rättigheterna i El Salvador. Marianella blev kommissionens president. Under hennes ledning började kommissionen offentliggöra varje mord, varje försvinnande i landet. Reaktionen lät inte vänta på sig. Många av hennes medarbetare mördades. Själv tvingades hon gå i landsflykt. Men hon fortsatte oförtrutet sitt arbete för de mänskliga rättigheterna i El Salvador från ett kontor i Mexiko.

— Fast jag har varit i El Salvador flera gånger sedan dess. I hemlighet. För att inte bli igenkänd den här gången färgade jag håret ljus. Och permanentade mig. Min avsikt var att studera de mänskliga rättigheterna i de befriade områdena. Jag skulle också undersöka om det är sant att regimen använder kemiska och bakteriologiska vapen mot gerillan och civilbefolkningen i Guazapa. Jag skulle stanna där i 18 dagar. Nu har jag varit här i en månad utan att kunna ta mig ut. Det beror på striderna. Jag borde vara hemma i Mexiko nu. Jag borde vara färdig med en stor rapport till Genève om mina undersökningar här. Jag ska också göra en rapport till en del kongressmän i USA. Och en annan rapport till Sverige.

Vit fosfor

— Jag har hittat en del bevis för att regeringen använt sig av förbjudna vapen i Guazapa. Jag har bl a fotogra-

ferat barn som skadats av bomber med vit fosfor. Jag var också på en begravning av en flicka som bränts till döds av en sådan bomb. Flickans pappa, en fattig bonde, reste sig upp och sa: "Min dotter dödades av en bomb. Det var fruktansvärt. Men det här är ett fruktansvärt krig. Och det är ett orättfärdigt krig. Men ni ska inte vara ledsna. Det är nödvändigt med många och tunga offer för att vi ska kunna åstadkomma en förändring. Därför skänker jag min döda dotters kropp till folkets kamp."

— Jag grät. Och alla andra grät. Jag blev så gripen av pappans ord, hans förmåga att höja sig över sin personliga sorg.

— Jag har också sett Herkulesplan släppa kartonger med stenar över FMLN:s läger. Jag har fått tag i en del av de stenarna. Jag ska lämna in dem på analys. Kanske är det bakterier på dem. Sen har jag tagit rätt mycket bilder av tätbebyggda områden som bombats med napalm.

Ett års väntan

Marianella är förvånad över det hon sett. Hon hade väntat sig att hitta brott mot de mänskliga rättigheterna i de områden som kontrolleras av FMLN.

— Jag fick vänta i ett år på tillstånd från FMLN att komma in. Därför tänkte jag, det är något de inte vill

att jag ska se. Men jag har fått röra mig helt fritt, prata med vem jag velat. Och jag har inte hittat ett enda brott mot de mänskliga rättigheterna. Jag är mycket entusiastisk över det jag sett. Nu brinner jag av längtan efter att få komma tillbaka till Mexiko för att börja arbeta med mitt stora material. Jag har 40 timmar bandade intervjuer och en massa filmrullar nedgrävda i Guazapa. Det jag sett här i de av gerillan kontrollerade områdena är det Nya El Salvador. Det är ett rättvist och jämlikt samhälle. Det är ett samhälle där folket har makten. Och ett samhälle där religionen spelar en viktig roll. Jag är otålig att få komma tillbaka därför att det jag sett och upplevt och förstått måste jag föra ut i världen.

Folkets rättigheter

I Guazapaområdet som Marianella besökt finns alla fem organisationerna som ingår i FMLN: ERP, FPL, PCS, PRTC och RN.

— Jag har gått från organisation till organisation. Jag har pratat med ledare, gerillasoldater, milis och civilbefolkning. Varje organisation inom FMLN har sitt speciella sätt att organisera civilbefolkningen. Men det är egentligen ingen skillnad, det är mest namnen som är olika, hos en organisation talar man om kooperativ, hos en annan kallas samma sak för arbetsbrigader. Men alla

fem organisationerna har samma idéer när det gäller folkets rättigheter; rättighet till utbildning, till sjukvård, rättighet att välja sina ledare, att utveckla en demokrati.

Mord

De brott som begås mot de mänskliga rättigheterna i Guazapa begås av regeringens trupper och högers döds-skvadroner. För att ta ett exempel, en familj på sju personer valde att stanna kvar i sitt hus i Guazapa när vi andra flydde. Två dagar innan mitt samtal med Marianella kom några FMLN-soldater tillbaka från området. De hade hittat familjen. Alla låg mördade på en stig. Yngsta flickan och en äldre kvinna hade våldtagits först. Männen hade huggits sönder i bitar. De som utfört dådet var soldater ur den salvadoranska arméns elittrupper, den i USA utbildade Atlacatl-bataljonen.

Marianella García-Villas och jag skulle intervjua flyktingar nästa dag. Men vi sågs aldrig mer. Nästa dag bombades området där vi befann oss i fem timmar. 153 civila dödades. Själv flydde jag vidare med FMLN-ledningen. Men Marianella stannade kvar hos civilbefolkningen. Hon intervjuade de överlevande. Hon tog bilder.

Två veckor senare mördades hon av regeringsstyrkorna.

Text och bild: Monica Zak

Marianella kastar sig på marken med bandspelaren i handen när regeringsarmén släpper de första granaterna över Guazapa.

- Här bestämmer vi själva!

Under första veckan i juni besöktes Sverige av två ovanliga personer: Leonel Alas och Elena Martínez, representanter för El Salvadors lokala folkmakter — Poderes Populares Locales (PPL).

— Jag kommer själv direkt från arbetet med de lokala folkmakterna. PPL växer upp överallt i landet där FMLN-FDR har den politiska och militära kontrollen. I Chalatenango till exempel, kontrollerar FMLN 27 av de 33 kommunerna. Det finns lokal folkmakt i alla de kontrollerade kommunerna. För Chalatenango har man utropat en provinsregering, som valts av alla folkmakterna där. Målet är att upprätta en nationell samordning mellan de olika kontrollerade områdena. En militär samordning existerar ju redan. PPL innebär nånting helt nytt för folket — en möjlighet för dem att bestämma hur deras samhälle ska byggas upp. Där-

för jobbar man hårt och med mycket entusiasm. Men det pågår ett krig och man har enorma problem. Det råder brist på allt. Vi är här i Europa för att söka stöd till de lokala folkmakterna, och för att sätta folk här i förbindelse med folket i PPL i El Salvador.

Men hela tiden arbetar man med hotet om en invasion hängande över sig. Leonel talar om hur allvarligt man nu ser på läget:

— FMLN är starkare än nånsin. Sedan oktober förra året har man helt övertagit initiativet från armén. Arméns enheter är mycket mer lästa än tidigare. Krigsmakten håller på att förlora förmågan att koncentrera och sprida arméenheter.

Leonel och Elena rest runt i Sverige och informerade om uppbygget av det nya samhället i de FMLN-kontrollerade områdena.

Så här berättar Elena Martínez:

ter. Samtidigt opererar vi i hela landet. I de områden som militärt kontrolleras av armén bedriver massorganisationerna en aktiv motståndskamp.

Reagan ser att kriget håller på att förloras i El Salvador. Därför har man nu gjort personbyten på strategiska politiska poster. USA:s ambassadör i El Salvador Dean Hinton och Thomas Enders, ansvarig för Latinamerika-frågor i Reagans administration, har avsatts. De har ersatts med personer som man räknar med i allt ska följa den hårda linjen när det gäller Centralamerika. Och varken Hinton eller Enders var några duvor. De lokala folkmakterna är ett stort steg framåt för oss i kampen — och därför har Reagans motiv för en invasion ökat. Vi är övertygade om att detta är vad man planerar i Washington. Valen i El Salvador i december är ett försök att blidka världopinionen. När invasionen sätts in är det för att hindra en olaglig opposition — det vill säga oss — från att försöka stötta en "demokratiskt vald" regering.

Vi är mycket oroad och vi ber den internationella solidariteten om hjälp — det måste skapas en stark opinion mot USA, så att de politiska kostnaderna blir så höga för Reagan-administrationen att man ändrar sina planer.

KRISTINA BOREUS

Kamrater i en studiegrupp får politisk utbildning. Från vänstfronten "Feliciano Ama".

Foto: SALPRESS

CDHES IDAG

Den 13 mars i år mördades Marianella García Villas, ordförande i CDHES, Kommissionen för de mänskliga rättigheterna i El Salvador. Patricio Fuentes är CDHES representant i Norden:

— Mordet ledde till protester från hela världen, från både regeringar och organisationer och enskilda. Från Norge skickades till exempel nästan 100 000 protestkort. I USA reagerade fackföreningarna, kyrkan och solidaritetsrörelsen mycket kraftigt. Den här proteststormen har

oroat regimen i El Salvador. Man kände sig tvingad att låta en oberoende undersökningskommission resa in i landet. Denna kommission hittade fakta som vi inte hade känt till. Marianella hade torterats och våldtagits innan hon mördades.

Vår organisation har valt en ny ordförande. Han är jurist och professor och kommer att bo i Mexiko. Han var ordförande i CDHES före Marianella och heter Roberto Lara Velado. Han deltog i en kommission som skulle undersöka brotten mot de mänskliga rättigheterna under den första juntan, men lämnade uppdraget i protest, när det visade sig att kommissionens arbete hela tiden motarbetades av militären.

Tillsammans med Marianella hoppade han 1978 av Kristdemokratiska partiet.

CDHES arbete inne i El Salvador är mycket svårt nu. 80% av arbetet bedrivs underjordiskt. Det är svårt och farligt att föra ut material ur landet.

CDHES arbete är mycket viktigt. Det visar omvärlden på de vidrigaste sidorna av regimen förtryck. Kommissionen är oberoende från motståndorganisationerna. Men man vet vad förtrycket gör med folket, och tar ställning för kampen för ett människovärdigt samhälle i El Salvador.

KRISTINA BOREUS

Utpressning istället för förhandlingar

Den 12 augusti inledde USA tillsammans med Honduras en sex månader lång militärmanöver till lands och sjöss runt Nicaraguas territorium. Det är den största USA någonsin hållit i Centralamerika, men Reagan försöker förklara bort den som något rutinmässigt, för att "våra grabbar skall få röra lite på benen". Meningen är dock klar, att öva utpressning mot sandinistregeringen i Nicaragua och mot FMLN-FDR i El Salvador att gå med på förhandlingar på USA:s villkor. Risker för en intervention är större än någonsin.

Tom Thulin bad för Chilebulletinen—Centralamerikanska Nytt, FMLN-FDRs representant Gabriel Lara om en kommentar.

Varför kommer Reagans flottmanöver just nu?

— Det här är en aggression inte bara mot Nicaragua utan mot alla de centralamerikanska folken, och det visar samtidigt att imperialisternas valde i regionen är i gungning. Förr brukade man kombinera reformer och förtryck för att hålla folken nere, men nu måste man skicka egna trupper. Reagan tror sig kunna öva utpressning mot sandinistregeringen i Nicaragua och FMLN-FDR i El Salvador. Samtidigt som han alltså skickar 16 000 marinsoldater "för manövrer" så skickar han mr Stone för att "medla i konflikten". Vi har klart sagt ifrån att vi ser Stone som part i målet, inte som medlare. Ett huvudsyfte med att skicka USA-trupper till regionen är just att förhindra att FMLN-FDR tar över makten. Något sådant skulle nämligen vara ödesdigert för Reagan inför presidentvalen 1984.

Hur påverkas valen i USA av händelserna i Centralamerika, menar du?

— För att kandidera måste Reagan meritera sig med politiska framgångar i åtminstone fyra avseenden. För det första: han måste kunna uppvisa en uppgång i ekonomin, åtminstone minimal, och det har han lyckats med. För det andra: nå ett avtal om installationen av medeldistansraketer i Europa. Det lyckades. För det

tredje: se till att USA får en militär och politisk närvaro i Mellanöstern. Här är framstegen stora. Och slutligen: att "pacificera" Centralamerika. Detta har dessbättre gått dåligt. Reagan vet att Centralamerika är den svaga flank som motståndarna kommer att skjuta in sig på i valkampen. Därför söker han en snabb lösning, som gynnar de nordamerikanska intressena. Enda utvägen är den militära, som han tänker sig i två etapper:

1. Att använda flottan för utpressning mot Centralamerika och som en styrkeuppvissning för att få befrielserörelsen och Nicaraguas regering att underkasta sig.

2. Om detta misslyckas: Genomföra en invasion som han hoppas blir snabb så att den internationella opinionen inte hinner reagera. Invasionen kommer att företas i hela regionen, eftersom det politiska priset för Reaganadministrationen blir det samma om man går in i ett land eller i alla.

Hur ser FMLN-FDR på förhandlingsmöjligheterna i detta läge?

— Perspektivet är mörkt av flera skäl: Först och främst därför att USA-regeringen inte alls vill förhandla med FMLN-FDR. Man manövrerar för att vinna politisk tid.

Ett medel har varit den fredskommission som sattes upp av El Salvadors regering efter påtryckningar från Reagan, som i

I USA växer opinionen mot Reagans utpressningshot. — Han vill ha en snabb lösning innan valet och enda utvägen är den militära, säger FMLN-FDR:s representant i Sverige, Gabriel Lara.

sin tur stod under tryck från kongressen och allmänna opinionen. Ett annat verktyg har varit den speciellt utsände mr Stone, som alltså skulle ge intryck av förhandlingsvilja, medan det militära trycket ökas och trupper sänds till Honduras etc.

En tredje åtgärd har varit tillsättandet av en tvåparti-kommission ledd av Henry Kissinger, vilket antogs neutralisera demokratiska partiet. Ett hinder för en förhandlingslösning är den salvadoranska regeringens vägran att delta. Contadora-gruppen (Mexico, Venezuela, Colombia och Panama) har bara kunnat öppna ett politiskt forum för förhandling. Men den är viktig för att kunna hålla tillbaka en nordamerikansk invasion. Verkligheten är att USA ökat antalet rådgivare, ökar det ekonomiska och militära stödet till regimen och sänder sin flotta mot Centralamerika, medan konflikten i El Salvador för var dag visar att FMLN-FDR närmar sig segern. FMLN-FDR å sin sida är fortfarande öppen för villkorlösa förhandlingar med USA. Vi har haft kontakt mellan Ruben Zamora och Richard Stone, men en kontakt betyder inte att förhandlingar förestår. Man måste vara överens om innehållet.

TOM THULIN

Att ta sig fram snabbt och ljudlöst är livsviktigt för en gerillasoldat. Tekniken är i mycket densamma som den som användes i det vietnamesiska befrielsekriget.
Foto: SALPRESS

Från Vietnam till El Salvador

HISTORIEN GÅR IGEN !

Sista veckan i maj dök ett spöke från det förlorade kriget i Vietnam upp i USAs nyhetsmedia. Gerillan hade slagit till direkt mot ett nordamerikanskt militärt mål. Gerillan i El Salvador. Via Radio Farabundo Martí tog "Kommando Clara Ramírez" ur FPL-gerillan, (Folkets Befrielsefront) på sig ansvaret för att ha avrättat den näst högste amerikanska rådgivaren i El Salvador.

Eftermiddagen var stekhet i San Salvador, huvudstaden, onsdagen den 25 när major Arthur Schaufelberger bromsade in sin gröna Maverick i hörnet vid Katolska Universitetet. Han signalerade några gånger, för att kalla på Consuelo Escalante, som arbetade på universitetet. Älskarinnan hade väntat på honom och skyndade mot bilen. Plötsligt hoppar en yngling fram med vapen i handen och spärrar vägen: — Rör dej inte eller jag skjuter väste han. I samma ögonblick dök en annan ung man upp ur buskarna framsför Mavericken,

riktar sitt 22-kalibriga vapen mot amerikanen och avlossade tre skott. Kroppen faller ihop och bilen börjar rulla när frikopplingen släpper. I kurvan några meter bort välter fordonet.

Efter ett par timmar meddelar organisationen över gerillaradion att aktionen var ett uttryck för "nationens legitima försvar". Operationen var inte riktad mot det nordamerikanska folket utan mot Ronald Reagans äventyrliga krigspolitik, förklarades det i kommunikén.

Så dags hade likvakan redan tagit sin början på USA-ambassaden med deltagande av en talrik uppsättning diplomater och "military counsellors". El Salvadors krigsminister, general Eugenio Vides Casanova förklarade framför den samlade pressen, att han kände sig "djupt skakad över att ha förlorat en man som denne Schaufelberger". Han hoppades att det var sista gången något sådant skulle inträffa.

På samma sätt som Gabriel García Marquez beskriver i sin nya roman "Krönika över en förebådad död" så

var detta en väntad död, men en som ändå inte kunde undvikas. Arthur Schaufelbergers namn läggs nu till den lista på 8 USA-medborgare som dödats i El Salvador. Det finns en annan lista: den på 43 000 civila salvadoraner som mördats av politiska skäl under de senaste åren.

Ett par dagar efter detta drama blev själva den amerikanska ambassaden attackerad med raketer och granatkastare. Gerillan syns besluten att slå till direkt mot sådana slags militära mål.

En speciell man för ett speciellt krig

Den förste nordamerikanska rådgivare som dödats i kriget i El Salvador var nu inte en militär vilken som helst. Major Schaufelberger hade en lång och grundlig utbildning bakom sig till elit-soldat. Han ingick nämligen i SEAL-enheterna, uttolkat Sea, air and land units, eftersom dessa kommandosoldater är utbildade för krigföring såväl till sjöss som i luften och på land. Utbildningen av SEAL-trupperna (välkända från Vietnamkriget) är så hård för att 75 procent av aspiranterna hoppar av innan de fullföljt programmet. Arthur Schaufelberger blev färdig strax innan Vietnamkriget tog ett abrupt slut då USA tvingades ut, varför han aldrig fått användning för sina färdigheter i ett riktigt krig. Av den anledningen och då han dessutom hade goda kunskaper i spanska hade han sedan länge anmält sig som frivillig för att arbeta i Latinamerika.

Arthur Schaufelbergers första försök att bli militär rådgivare blev ett fiasko. Han stod just beredd att fara till Bolivia, 1979, när dåvarande president Jimmy Carter besöt att dra ner på den amerikanska militära närvaron i dessa

länder som ett led i sin internationella kampanj för "de mänskliga rättigheterna".

Några år senare hade han bättre tur när han anmälde sig som frivillig. Nu rörde det sig om El Salvador och USAs president hette Ronald Reagan.

Vid sitt frånfälle var Arthur Schaufelberger andre man i rang vid den militära staben på USA-ambassaden under tio månader. Denna grupp militärer räknar sex officerare vilka under sig har 55 rådgivare. Det är dessa som i praktiken leder armén i El Salvador. Major Schaufelberger ledde själv en grupp på sju militära rådgivare vid den salvadoranska marinen, vilka avsågs förbättra marinens förmåga att kontrollera trafiken utmed kusten. Dessutom tränade han personligen en enhet ur salvadoranska armén i antigerilla-krigföring.

Kort före sin plötsliga död hade han i ett brev till sin syster sagt att han kände sig nöjd med sitt jobb av tre anledningar: USA-armén hade förlängt hans kontrakt i El Salvador eftersom de soldater han hade tränat hade utmärkt sig i strid; i det här jobbet fick han visa vad han kunde och dög till; han var med om något historiskt viktigt, "att begränsa handlingsfriheten för till USA ovänliga regeringar i den vänstra hemisfären".

Det brådskar att öka den militära närvaron

Trots de ansträngningar som män som Arthur Schaufelberger gör, och trots att den salvadoranska armén, tredubblat sin numerär under de senaste fyra åren, håller armén på att förlora kriget. Enligt gerillaradion Farabundo Martí har armén lidit förluster med 2 600 man under de fem första månaderna 1983. 822 soldater har överlämnat sig

till FMLN. Det är nästan 10 procent av arméns styrka... En sådan avtappning gör det nödvändigt för USA att ta dit fler rådgivare, för att träna än fler soldater.

Reagan handlar i desperation

Washington är nu i rejält blåsväder. USAs militära skola i Kanalzonen (Panamá) som för närvarande är överbefolkad av salvadoranska och honduranska rekryter verkar inte att klara det det gäller. Hemmaopinionen och den internationella situationen är dessutom alltför ömtålig för att man skulle våga skicka fler rådgivare till El Salvador eller flytta över salvadoranska soldater till USA för träning som man försökte i början av 82 (Fort Bragg, Georgia).

En provisorisk lösning (?) har blivit att öppna ett helt nytt träningsfält för El Salvadors armé på honduranskt territorium. Här har kongressen i Washington tagits på sängen. Den 14 juni kom en första kontingent på 120 "gröna baskrar" från USA till Honduras. Deras uppgift blir att driva det "Regionala Centret för Militär Träning och Säkerhet (CREMS)" vilket har byggts i Puerto Castillo på Honduras atlantkust nära gränsen till Nicaragua.

Här skall 2 500 salvadoranska soldater åt gången undergå utbildning i gerillabekämpning. Naturligtvis får de somozistiska legoknektarna, "contras", sin beskärda del av hävorna i Reagans försök att störta den nicaraguanska regeringen.

När detta skrivs stävar ytterligare 8 nordamerikanska örlogsfartyg mot Nicaraguas kuster ledda av hangarfartyget Ranger.

MARCOS RODRIGUEZ

USA-rådgivare undervisar salvadoraner i brodermord.
Foto: Revista -32 (NOTISAL- Managua, Nicaragua)

"BÖNOR OCH GEVÄR"

"Aldrig tidigare har det utvecklats en så omfattande utrotningskampanj som under den nuvarande militärregeringen Ríos Montt. Man har bränt upp hela byar, inklusive människor, djur och skördar. Bevis på detta är de ca 120 000 guatemalanska flyktingarna i Mexiko och de 90 000 som är hemlösa inom landet."

Kommissionen för de Mänskliga Rättigheterna i Guatemala, 1982.

Att lyssna till en rapport från dagens Guatemala är som att få en beskrivning av en medeltida skräckmålning bara med den skillnaden att helvetet och djävlarerna är högst konkreta.

Nu anklagas regimen Ríos Montt för kemisk och bakteriologisk krigföring ja, till och med för att utöva kannibalism!

När en delegation från CGUP (Guatemalas Patriotiska Enhetskommitté) besökte Stockholm i samband med ett seminarium om förtrycket i Guatemala fick vi ett samtal med en av delegaterna, Gabriel Ixmata, själv av indiansk härkomst.

— Jag kommer just från Madrid och Folkens stående tribunal och en session om situationen i mitt land. De som vittnade där var indianska bönder. De berättade om hur deras byar blivit plundrade av arméns specialstyrkor, de så kallade "Kaibiles". 27 byar har bränts ner på ett år. Säden hade förstörts, djuren hade dödats och en tredjedel av innevånarna hade antingen bränts inne eller skjutits "som varning". Kvinnor våldtas och kropparna styckas, spädbarn slår man ihjäl mot en sten på det mest bestialiska sätt. Kaibiles brukar skära upp sina offers bröst, ta ut hjärtat och äta det och dricka av blodet, säger vittnena.

PSYKOLOGISKT KRIG

"Kaibil" kommer av "Kaibil Balán" som i Maya-Quiché-indianernas mytologi var gudarnas gud, krigsguden. Nu har amerikanska och israeliska sociologer och psykologer studerat indianernas religiösa föreställningar och funnit att mycket av den gamla religionen fortfarande respekteras av indianerna. Kaibil Balán krävde blodsoffer och militärerna har inte varit sena att utnyttja hans "prestige" i den psykologiska krigsföringen.

En före detta "Kaibil", Anastasio Tuc Umán, som deserterade

Gerillan har sjukstugor på flera platser i Guatemala. Där tar man både hand om sårade och utför hälsokontroller.

"UP-DATING"

Den bizarra general Efraín Ríos Montt ersattes den 8 augusti med general Oscar Mejía Victores, tidigare krigsminister, som USA betraktar som mera effektiv och följksam.

i september 82 då han "inte stod ut med allt dödandet" berättade: "Vi kaibiles tvingades av officerarna att dricka våra offers blod i bybornas närvaro. Detta skulle skydda oss från att dödas av gerillan, då deras familjemedlemmars blod nu rann i våra ådror". Utbildningen är hård: "Vi tvingades att äta levande höns, efter att vi först hade plockat dem med tändarna. Vi måste lära oss att få ikull en oxe med en enda spark eller sparka hål på en sandsäck med ett enda försök. De kunskaperna skulle vi använda mot människor. Vi hade stora säckar där vi stoppade in tre fångar åt gången och som vi sedan sparkade ihjäl".

— Det är enkla bondpojkar som tvingas in i armén, fortsätter Gabriel. De som vägrar straffas eller kallas subversiva. Där får de lära sig att en militär står högre än andra människor. De ger dem alkohol och sticker ett gevär i händerna på dem. De berövas alla

sina moraliska värderingar genom övning.

BAKTERIER!

Ch B: Du berättade om arméns kemiska krigföring, har du egna erfarenheter?

— Ja, de använder sig av bomber och ammunition som är impregnerade med sjukdomsalstrande bakterier och även av kemiska gifter. Min egen by, San Marcos, attackerades av helikoptrar och bombplan med kemiska medel. (Gabriel haltar efter en skada han fick vid denna attack).

— Efter sådana anfall visar folk ofta olika symptom på sjukdomar. En del är kända men andra är obekanta för oss bönder. Vi är ju väl förtrogna med moder jord och med vad som kan komma från naturen.

Hos barn kan det börja med vad som liknar en mängd insektsbett, sedan blir huden rödfläckig, det sprider sig över hela kroppen. Till slut blir huden svart och då dör barnet. Andra får svåra diarre-

er med feber, stelkramp och kallbrand efter kulor och splitterbomber. Hos andra kan huden börja lossna bit för bit.

Jag har också sett hur de besprutar åkrarna med kemiska medel som gör att grödan torkar och bränns bort. De förgiftar vattendragen. Boskapen får i sig ett gift som är så starkt, att till och med rovdjuren som äter av kadavren dör, säger Gabriel Ixmacté.

LÄKARE BEKRÄFTAR BAKTERIEKRIG

Från motståndsfrentens sjukstugor får man liknande rapporter: "En bonde hade fått ett skott av en Galil (israeliskt automatgevär). Han hade gått en hel vecka för att komma under vård. Då var huden infekterad och avdöd (nekros) 10-20 cm kring såret." "En flicka på åtta år hade träffats av tre skott, kaliber 5,56 Galil i vänster axel, i höften och låret. Skadorna var i och för sig inte livshotande men det utvecklades kallbrand. Efter fyra dagar visade hon symptom på sepsis (blodförgiftning) med 1 liter varbildning per dag. Hon gavs penicillin intravenöst och fick sedan hudtransplantation och kunde räddas."

Vi har inte plats att referera fler fall i den långa listan. Läkarteamet vid sjukstugan Ho Chi Minh önskar inga sensationsrapporter, men vill att världen skall vara medveten om vad som pågår och vem som är ansvarig.

"CIVILGARDEN"

En smutsig taktik som armén använder är att de kommer civilklädda "på besök" till en by. De delar ut mediciner och livsmedel och sätter upp ett "civilgarde" som skall "försvara byn mot terrorister". Detta garde beväpnas. Efter 14 dagar återkommer de, men i helikopter och uni-formerade. De sätter igång en massaker under förevändning att maten, medicinen och vapnen kommer från gerillan. För var soldat som dödsdöms hotas de att döda 10 civila.

FLYKTINGLIV

Den svårast drabbade befolkningen är den på högplatån i nordvästra Guatemala, som måst helt överge sin hembygd. Snart två miljoner människor har tvingats på flykt till Mexiko eller inom landet.

STRATEGISKA BYAR

General Ríos Montts politik är made in USA. Han har lärt sig att det gäller att skilja gerillan från dess sociala bas. Han söker därför att samla indianbefolkningen till vissa välbevakade koncentrationsläger, som man döpt till "modellbyar". Det är naturligtvis inget annat än de "strategiska byar", modell Henry Kissinger, som vi känner från Vietnamkriget. Här försöker man att värva så kallade "självförsvarspatruller". Den som vägrar sådan tjänst kallas för subversiv och kan avrättas.

För att klara försörjningen av alla dessa människor så att de kan användas till att reparera bombade broar, etc. har man vänt sig till internationella organ. Det är två organ, ledda av militärer (!) som tigger pengarna: Nationella Beredskapskommissionen och Nationella Återuppbyggnadskommittén. Av FN har man lyckats få 2 miljoner dollar, som avser att täcka matbehovet i lägren 4 månader. Pengarna är gratis men ingalunda maten för den som hungerar. Programmet kallas Plan för hjälp till höglandet (PAAA) men har öknamnet "böner och gevär" vilket är mer rakt på sak.

Efter att Reagans ambassadör i Guatemala, Fredrick Chapin, avlagt en hedersvisit i Quiché-provinsens "modellbyar" och prisat företaget anslog Washington 50 miljoner dollar för 1982 och 200 miljoner för 83 till "programmet".

Slutsats: Kriget mot Guatemalas folkliga Befrielsefront börjar med USAs benägna hjälp alltmer likna ett Vietnamkrig både vad gäller metoder och målsättning. Liksom i Vietnam gäller det att utrota fisken genom att avlägsna vattnet den lever i. I detta fall är vattnet de 22 indianska etniska minoriteterna på höglandet. Striden står bland annat om rätten till jorden. 2 procent av befolkningen är ägare till 70 procent av all odlingsbar jord. President Ríos Montt har lovat godsägarna att garantera att ingen jordreformen blir aktuell i hans tid.

IRENE PEREZ/
INGVAR ENGHART

EL SALVADOR — UTSTÄLLNING

En engagerande bildutställning med barnen, kvinnorna, gerillan, mördarna från revolutionens El Salvador, landet i förtryck, på väg mot frigörelse.

EL SALVADOR FÖRTRYCK-REVOLUTION

Utställningen består av 69 bildskärmar i formatet 70,5 x 50,5 cm, nedpackade i 7 st träflådor.

Bildskärmarna är indelade i olika block och kan visas tillsammans eller oberoende av varandra.

Blocken är indelade enligt nedanstående:

1. Inledning/ 2. Historia/ 3. Social-ekonomisk bakgrund/ 4. Förtrycket/ 5. Juntan/ 6. USAs inblandning/ 7. FDR/ 8. FMLN/ 9. Kvinnornas liv/ 10. Barnen/ 11. SAMCA-information.

Utställningen kan beställas från Stödkommittén för Centralamerikas folk, Lund, Bibban Wijk - tel: 046-62437.

Vill du höra senaste nytt från Centralamerika?

Direkt från befrielseströrelsernas
egna nyhetsbyråer?

Ring 08 - 4077 70

SAMCA: s nyhetstelefon

FÄRSKA NYHETER - DYGNET RUNT!

”JAG DRÖMDE ATT SNÖN BRANN”

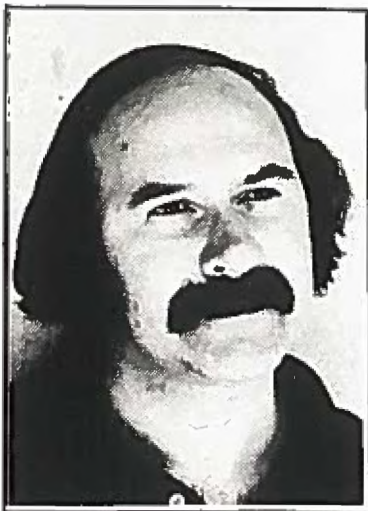
Ill: Edda Ferreira

« När Don Manuel, pensionatsvärden, stolt förde in Arturo i salongen med ett fast tag i hans arm, började dennes leende fladdra omkring mellan vaserna med nyplockade violer och den gamla damens gungstol, där hon satt med sin stickning i knät och lyssnade spánt på vad Negern hade att säga, och pianot med blottlagda strängar, som Tjocken slog an med otåliga diskanttoner i det han pressade fram ett desperat leende, och då log pojken åter sitt inövade leende och klamrade sig fast vid bollen som om den vore en livboj, och framför honom hängde porträttet av presidenten med sina tjocka kinder och glasögon som hos en skollärare på landet och det stolt svullande bröstet dekorerat med ett trefärgat band och vid sidan av detta foto fanns en bild av Jesus, som kunde ramla ner när som helst, och alldeles intill den hängde en tavla med fjäderlätta balettflickor i rosa och blått, som gned sina små fötter vid stängen eller böjde sina knän under luftiga klänningar, och han vände åter blicken mot värden, som stod och lyssnade på de högljudda ungdomarna som vore de en ånglakör och pojken tog honom i rockärmen och då såg Don Manuel på honom, drog en aning på munnen och blinkade åt honom att han skulle ha lärlamad en stund till och Negern gick bort till Tjocken, som hade vänt ryggen till honom och på måfå försökte slå an ett a på pianot och vred honom runt för att kunna se honom i ögonen och säga till honom: det här är en grej som du ta mig fan inte hajar för du saknar ju för tusan både historiskt perspektiv och materialistisk analys av de objektiva betingelserna, och hans tänder blänkte där de befann sig strax under 80-wattslampan, medan hans tunga for fram och tillbaka över läpparna och så snart han fått ny luft kom allt ut igen, i omvandlad form, vasst och genomträngande som svetslågan från en skärbrännare och då tog han ett steg med sitt högra ben, satte foten i golvet och sa: när du har satt ner en fot, din klantskalle, och så satte han ner den vänstra också, då får du ta mig tusan veta var du ska sätta ner den andra också, fattar du? men du stegar bara in och säger att nu ska vi rusa ut på gatorna och göra upp räkningen med de där skitstövlar; de är inte vilka skitstövlar som helst, inflikar Tjocken, det är ju fascistiska det är fråga om, för helvete; nåja, säger Negern, vi säger väl fascistiska då, och hur ska du klara av dem då, din klant, med hjälp av polisen kanske? för med militären skulle det ju gå helt åt skogen, fattar du det; då sitter vi verkligen på pottan, skriker Tjocken åt honom: det är du som sitter på pottan, tjockis, säger Carlos; men nu får du låta honom prata färdigt, Tjocken, säger Susana; ja, men låt mig då få tala till punkt, säger Negern åt honom, och fortsätter: det som du först av allt måste ha klart för dig, allra, allra först, är om en konfrontation skulle vara bra för oss i det här läget, för då kanske de stänger affärerna, stoppar lastbilarna och ger sig ut på gatorna beväpnade till tänderna, och i så fall är det bara för att de vill ha en

uppgörelse nu, de vill att vi ska göra ett övertramp, fattar du Tjocken? därför att om de får oss olagligförklarade, lägg av med att skratta för fan, då sitter vi ordentligt i klistret, för då skickar de soldaterna efter oss direkt; rakt in i ändan på oss, säger Tjocken, de kommer att sparka oss mitt i röven för att vi bara håller på och babblar en massa smörja hela tiden; och Negern lägger foderligt sin grova näve på hans axel och säger: nu måste du inse, kamrat, att den här kampen avgörs utan vapen, allt det här har vi fått på laglig väg genom val; storartat, replikerar Tjocken, då får du väl gå och dela ut små märken med den helige Franciskus till soldaterna och mata fåglarna med brödsmlur; sådant skitsnack kan du ju försöka med på någon annan, din idiot, jag är faktiskt inte född i farstun och du är en extremist Tjocken; jag är ingen extremist för fan, jag talar ju om det verkliga problemet; det verkliga problemet är makten, säger Susana, den vackra brunetten med pärlbandsformade landrader och välsvavade höfter, samtidigt som hon börjar gå fram emot pianot; när de får tag på sin martyr, fortsätter Negern, en enda slackars sate som vi har misshandlat på gatan så sätter de i gång med hela den totalitära mördarapparaten, och då är det slut med friheten, antingen du fattar det eller inte; då har de kontroll över hela skiten, skriker Tjocken, och slår näven i tangenterna, inte ens gatorna kontrolleras av vänstern, där härjar fascisternas kåringer med sina kastruller och bortklemade ungar, för fan Negern, det är ingen jäkel som tror på vad du går och snackar om; men så är det faktiskt, säger Negern, vi måste fortsätta med våra grejor, organisera folk i bostadskvarteren, upprätta säkerhetskommittéer i fabrikena, göra frivilliga arbeten, vårt jobb kort sagt; nej min lille vän, säger Tjocken med blid röst, jag förstår inte vart du vill komma, du kastar ju pärlor för svinen, de kommer bara att ge oss ännu mer på käftan för att vi aldrig stoppar dem någonstans; det är vid valurna vi ska stoppa dem, Tjocken, och vi har ju redan lagt beslag på deras banker! säger Susana och blandar sig i samtalet; ja, allt det där känner jag redan till, säger Tjocken till henne; och det är oåterkalleligt, säger Negern, folkets medvetande kan inte omintetgöras, varför kan du inte fatta en gång för alla att vi har problem men att vi är på rätt väg; vi spiller bara dyrbar tid, inpassar Alcayaga, som inte sagt något tidigare och som rör på knäna upp och ner som om de vore elektriska; jag är trött på hela den här diskussionen, säger Tjocken; det var förfärligt tråkigt lille Tjocken, hejdar Negern honom i det han slår sin knutna näve i den andra nävens handflata, men när vi snackar om detta tar vi faktiskt ingen hänsyn till om den faller i din smak eller inte, och det här måste redas ut i vilket fall som helst, och om så fascisterna springer ut på gatan med all sin skit så är du så vänlig och tar dig samman min lille tjockis, för vi driver en demokratisk linje och det är inget att skratta åt din idiot; man kan ju inte prata med dig Tjocken,

säger Susana, men hon fortsätter ändå och säger: om du använder olagliga metoder så ger du ju för sjutton fascisterna rätt att göra detsamma; och Negern späder på: och det jävla paketet har stöd av militären, de nöjer sig inte med sådana ynkliga gevär som dina kära små extremistvänner är utrustade med; och det ska jag säga dig, skriker Tjocken, det får inte fortsätta på det här viset att läkarna kan gå i strejk utan att vi ingriper, att affärsinnehavarna stänger butikerna och vi bara låter det ske, att företagarna lockoutar oss och vi bara stannar hemma, att de ljuger för oss, slår ihjäl oss och skiter på oss, utan att vi gör något, vet ni vad kamrater, det här påminner mer om menuett än om revolution. Och Tjocken dånstodkommer med ilsket blossande kinder ett flåsande åtföljt av ett ihålligt ljud, sticker ut tungan och hoppar upp i luften och flaxar som en flygfisk och Negern drar på munnen och Alcayaga ännu mer, och Carlos, taxichaufförens son, tänker att det inte finns något att göra åt Tjocken, för han är den han är, en riktig lustigkurre; ånej Tjocken, säger Susana, nu svamlar du igen; och Negern säger: läs Lenin för tusan; och konstapel Sepúlveda brister ut i skratt och fimpar cigaretten i en askkopp gjord av en havssnäcka; och Susana säger: om ni vill att något ska hända så sätt på TV: n; och Mari som varit tyst ända tills nu säger att det faktiskt skulle vara bättre att titta på TV än att lyssna på det här; men Negern har nästan drivit Tjocken till bristningsgränsen och plötsligt ser han Tjocken som denne är, ensam, tjeck, ångestfylld, tapper, hårt ansatt av en spärrelad av ord, han ser den arbetsamme Tjocken, den som tidigare är på fötter när det gäller att utföra ett frivilligt arbete, kamraten som övertygar de mest motsträviga och förklarar alltihop med både hjärta och förstånd, på sitt eget charmfulla sätt, en charm som han alltid har på lager i motsats till den luft han jämt och ständigt kippar efter; och då säger Negern: hör upp kamrater, vi får lugna ner oss nu, kamrat Osorio har ett problem som han funderar över; nej, men en annan åsikt, för fan, säger Tjocken uppretad; och för en annan åsikts skull tänker vi varken angripa eller hacka på en kamrat; det är ju han själv som krånglar till det för sig, säger Susana; och Negern fortsätter: och kamrat Osorio är i sin fulla rätt att ha sina egna åsikter för han är den mest arbetsamme och medvetne av oss allihop när det gäller den fackliga fronten; ska vi inte ge honom en medalj då, säger Alcayaga; och då säger Tjocken till Negern: lägg nu av med allt det där uppbyggliga snacket, och hör du Negern, kläm nu ur dig vad du vill ha sagt; och Negern ser både förvånad och snopen ut på en gång när han tittar åt sidan och skakar på huvudet som en center som redan har blivit snuvad på en straffspark och nu är på god väg att gå miste om ännu en, och då griper han sin sista chans, som är att tala långsammare och använda sitt högtidligaste och mest myndiga tonläge, så bestämt och faderligt att de förlorade fären genast hittar tillbaka till fällan igen: gör det nu inte svårare för mig än det är Osorio, du är en god revolutionär och en god arbetare, och därför dubbelt revolutionär, och så avviker du plötsligt från vår gemensamma linje; där kom det, säger Alcayaga medan Negern kastar en tillintetgörande blick på honom. Tjocken har tappat linjen; och då säger Tjocken högtidligt och sammanbitet: hur fan skulle jag kunna undvika att avvika från linjen så som de där idioterna håller på och provocerar mig hela tiden; och nu lyser Negern upp, ansiktet riktigt strålar, för, pass på! det är just där knuten sitter, nu har han honom hjälplöst sprattlande som en fisk på kroken, och hans ansikte lyser upp ännu

mer och nu är han riktigt glad, och han säger: det är ju just det de är ute efter. Tjocken, det och inget annat är vad fascisterna vill, min käre lille tjockis, att sentimentala tjockisar som du tappar självbehärskningen och går lös på dem, för då först kan de dra i gång hela den repressiva apparaten med hjälp av senatorerna, våra kära folkvalda; och militärerna, tillägger Susana; och militärerna, upprepar Negern, och alla antirevolutionära krafter i utlandet och hela den motbjudande OAS-cirkusen och en massa annan skit, varför kan du inte få in i din skalle, min käre tjockis, fortsätter Negern med insmickrande röst och vädjande blick, att vi har uppnått en hel del redan, nej, i stället vill du, du Tjocken Osorio, bara på grund av en liten lock-out rusa ut som en däre på gatorna och slåss, du vill dra i gång rena rama inbördeskriget för några futtiga små slantars skull och glömma allt vad strategi heter; men jag... stammar Tjocken fram där han står och hänger med huvudet; och då tar Negern till orda vänligt och faderligt och med lugn andhämtning: till syvende och sist och oåterkalleligen måste det ju för tusan vara partierna, proletariats parti-er som tar steget fullt ut och inte en småborgare som du; nej, nu räcker det, protesterar Tjocken, vad är det för snack, här sitter vi ju alla i samma båt och det ska jag tala om för dig, det ska jag faktiskt tala om för dig att jag är son till en arbetare; då inflikar Alcayaga lägligt: du är alldeles för välnärd för att vara proletär; och Tjocken stryker febrilt Maris lockar och säger: och Mao Tse-lung och Nikita Chrusjtjev då? och då går Negern fram till pianot och slår näven i det och säger: nej, nu får vi skärpa oss kamrater; och värden väljer detta, just detta ögonblick för att leda ut Arturo mitt i salongen och säga: mina vänner, låt mig få presentera husets nye gäst för er och alla står där bara och kastar likgiltiga blickar på honom, lika likgiltiga som om han vore en myra eller ett dammkorn och de säger: hej! och medan Tjocken hälsar på Arturo fortsätter Susana: bry dig inte om att du blir kallad småborgare, Tjocken, Mao och Fidel till exempel kom också från borgarklassen; och då klämmer Tjocken i med all den luft han har kvar: och Che, Che Guevara för fan, och sedan far han med blicken över hela salongen, drypande av svett; och där mitt ute på golvet står Arturo och Don Manuel som fastväxta och liknar mest två krukor med vissna blommor i medan Negern är i färd med att göra en utvärdering av diskussionen: för helvete kamrater, det viktiga är ju att kamrat Osorio är med på vår strategi och om han inte är det måste vi ta upp det till diskussion; och då säger allihop på en gång: sesä Tjocken, nu får du faktiskt skärpa dig för annars kommer vi ju att stå här och snacka hela natten för helvete; Tjocken står hela tiden och smeker Maris fantastiska hals och förrirrar sig ibland lite längre ner alldeles i närheten av hennes läckra och praktfulla bruna bröst, och vad är det egentligen vi ska diskutera? säger han; jo, att även om fascisterna tar kontroll över gatorna så fortsätter vi på vår linje, med våra grejor helt enkelt; säg ja nu Tjocken, ber Susana och Alcayaga, och sluta med att sätta dig på tvären; och Negern spanner ögonen i Tjocken utan att blinka och gör ett lecken med handen för att få de andra tysta, låt honom nu tänka själv och fatta sitt beslut, det måste han göra alldeles själv, alltså, förstår du nu vad saken gäller? nå, då så, låt höra vad du har att säga; okey, vi är väl eniga då, säger Tjocken; och då tar Negern alla sina papper och kör ner dem i byxfickorna och säger: då ses vi alltså på frivilligt arbete klockan 9 på söndag, ska vi säga på samma ställe som förra gången? ➤

Antonio Skármeta föddes 1940 i Chile och bor sedan 1975 i Väst-Berlin. Han har skrivit romaner, noveller, essäer, filmmanuskript och teaterpjäser. Hans verk har översatts till tolv språk.

Vi presenterar här ovan ett utdrag ur Skármetas första roman Jag drömde att snön brann. Den publicerades 1975 och gavs ut på svenska 1980 av Federativs förlag.

Den är något så ovanligt som ett litterärt verk om den chilenska processen under Allendes presidentperiod 1970-73. Handlingen utspelas under de sista månaderna innan Allenderegimen störtas. Här är det de små människorna som kommer till tals. Genom dem får vi en inblick i en del av den chilenska vardagen under denna tid. Tre olika berättelser vävs ihop till en och centrum för handlingen är det enkla pensionat där ovanstående diskussion utspinner sig.

CENTRALAMERIKA

NYTT

CHILEBULLETINEN

Nr 3 1983 – Årg 11 Pris 10 kr

- * invasion eller förhandlingar?**
- * kampanj för radio farabundo marti**
- * en yankee mindre**
- * marianella sista intervjun**